

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำวิจัย เรื่อง "การศึกษาพฤติกรรมการสอนภาษาไทยที่พึงปรารถนาของครูภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 1" และได้เรียบเรียงนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการสอน
 - 1.1 ความหมายของพฤติกรรมการสอน
 - 1.2 ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน
2. หลักการและลักษณะการสอนที่ดี
3. พฤติกรรมการสอนด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 3.1 การวางแผนการสอน
 - 3.2 การดำเนินการสอน
4. พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 4.1 ความหมายและประเภทของสื่อการเรียนการสอน
 - 4.2 คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน
 - 4.3 ความจำเป็นและความสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 4.4 การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 4.5 การใช้สื่อการเรียนการสอน
 - 4.6 สื่อมวลชนกับการเรียนการสอนภาษาไทย
5. พฤติกรรมการสอนด้านการวัดและประเมินผลการเรียน
 - 5.1 ความหมายของการวัดและประเมินผล
 - 5.2 ความสำคัญของการวัดและประเมินผล
 - 5.3 วัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผล

- 5.4 หลักสำคัญในการวัดและประเมินผล
- 5.5 การดำเนินการและวิธีการวัดและประเมินผล
6. พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียน
 - 6.1 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน
 - 6.2 การควบคุมชั้นเรียน

ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมการสอน

ความหมายของพฤติกรรมการสอน

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม การสอน และพฤติกรรมการสอนไว้ ดังนี้ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2526 : 573) ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรม ไว้ว่า "พฤติกรรม น. การกระทำหรืออาการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิด และความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า"

อารี สัมหลวี (ม.ป.ป. : 144) กล่าวถึงความหมายของการสอนไว้ว่า "การสอน คือ มวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ฝ่ายหนึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการเรียนรู้ในอีกฝ่ายหนึ่ง การสอนเป็นการกระทำที่รู้สึกตัว มีจุดมุ่งหมายที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่ถ้าวิธีสอนยังไม่เหมาะสมอาจทำให้ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงก็ได้"

อลงกร จันทารมย์ (2526 : 35) กล่าวว่า "การสอน คือ การช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่ผู้เรียน การถ่ายทอดความรู้ ฝึกให้หัดคิดปัญหาต่าง ๆ การจัดกิจกรรมและการมีส่วนร่วมกิจกรรม แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษา จัดสถานการณ์ให้มีการพัฒนาทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา"

สุน อมรวิวัฒน์ (2528 : 70) กล่าวถึง ความหมายของการสอน สรุปความได้ว่า การสอน คือ สถานการณ์อย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์กันขึ้นระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับสิ่งแวดล้อม และครูกับนักเรียนกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์นั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

คาร์เตอร์ วี. กูด และ ดับเบิลยู อาร์. เมอร์เกิล (Carter V. Good and W.R. Merkel, 1973 : 588) กล่าวถึงความหมายของการสอนไว้ 2 ความหมาย ดังนี้

ความหมายแคบ หมายถึง การทำการสอนในสถาบันการศึกษา ความหมายอย่างกว้าง หมายถึง การที่ครูจัดการเกี่ยวกับสถานการณ์การเรียนการสอน อันประกอบด้วย ก. การมีปฏิสัมพันธ์โดยตรง ระหว่างครูกับนักเรียน ข. กระบวนการตัดสินใจ วางแผน ออกแบบ และเตรียมสื่อการเรียนการสอน และ ค. การติดตามผลการปฏิบัติ (การประเมินผล การวางแผนใหม่ และการปรับปรุงให้ดีขึ้น)

ธีรยุทธ์ เสนิงศ์ ๗ อุษุชยา (2526 : 125) กล่าวถึง ความหมายของพฤติกรรม การสอนไว้ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมที่ครูแสดงออกเพื่อ มุ่งพัฒนานักเรียนในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดในวิชาต่าง ๆ

จากความหมายของการสอน พฤติกรรม และพฤติกรรมการสอนที่นำมากล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอน หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของครูในขณะที่ทำการสอน อันเกี่ยวข้องกับภารกิจกรรม การใช้สื่อการเรียนการสอน การสร้างสถานการณ์ที่ก่อให้เกิด การปฏิบัติ และการประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในกลุ่มวิชาต่าง ๆ

ความสำคัญของพฤติกรรมการสอน

การเรียนการสอนในชั้นเรียนมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 2 ฝ่าย คือ ครูและนักเรียน ฉะนั้นพฤติกรรมของบุคคลทั้งสองฝ่าย คือ พฤติกรรมการสอนของครูและพฤติกรรมการเรียนของ นักเรียนจึงมีความเกี่ยวข้องกัน โดยเฉพาะพฤติกรรมการสอนของครูนอกจากจะเกี่ยวข้องหรือมี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนของนักเรียนแล้ว ยังมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียน ดังที่ ธีรยุทธ์ เสนิงศ์ ๗ อุษุชยา (2526 : 125) ได้กล่าวถึงความสำคัญของ พฤติกรรมการสอนไว้ สรุปได้ว่า ถ้าครูมีพฤติกรรมการสอนที่ดีย่อมจะผลักดันให้พฤติกรรมการเรียน ของนักเรียนดำเนินไปในทางที่ดีด้วย ในทางตรงกันข้ามถ้าครูมีพฤติกรรมที่ไม่ดี เช่น มีพฤติกรรม การสอนใดเข้าอยู่บ่อย ๆ ใช้วิธีสอนแบบบรรยายอย่างเดิมนั้น ย่อมจะทำให้นักเรียนมี พฤติกรรมการเรียนที่ไม่ดี คือ เกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจหรือตั้งใจเรียน เมื่อนักเรียนไม่ตั้งใจ

เรียนย่อมไม่เกิดการเรียนรู้ เมื่อนักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนย่อมจะไม่ดีตามไปด้วย ดังนั้น ถ้าครูเอาใจใส่และควบคุมพฤติกรรมการสอนของตนให้เป็นไปในแนวทางที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทิศทางที่กำหนดไว้ ย่อมทำให้การเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายของการศึกษา

จากที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียน หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอย่างไร รวมทั้งยังสามารถทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรได้หรือไม่เพียงใดด้วย

หลักการและลักษณะการสอนที่ดี

หลักการและลักษณะการสอนที่ครูยึดถือและปฏิบัติย่อมมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมการสอนของครูในชั้นเรียน ดังนั้นถ้าครูยึดหลักการสอนหรือมีลักษณะการสอนที่ดีย่อมทำให้พฤติกรรมการสอนของครูนั้นก่อให้เกิดนักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความสามารถตามที่หลักสูตรต้องการ ฉะนั้นการศึกษาเกี่ยวกับหลักการสอนและลักษณะการสอนที่ดีจึงเป็นแนวทางให้ทราบว่าพฤติกรรมการสอนที่ดีนั้นควรเป็นเช่นไร

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการและลักษณะการสอนที่ดีไว้ ดังนี้

บารุง กัดเจริญ และฉวีวรรณ กิनावงศ์ (2527 : 151-153) กล่าวถึง หลักการ
สอนที่ครูควรคำนึงถึง สรุปได้ว่า

1. สอนจากสิ่งที่รู้ไปหาสิ่งที่ไม่รู้ จากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ยาก จากสิ่งที่มีตัวตนไปหาสิ่งที่ไม่มีตัวตน จากสิ่งที่ง่ายไปหาสิ่งที่ซับซ้อน และจากสิ่งที่เห็นไปหาเหตุผล
2. สอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ โดยครูบอกให้น้อยที่สุด
3. สอนให้นักเรียนเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้า
4. สอนให้สนุกน่าสนใจ และสอดคล้องกับธรรมชาติของนักเรียน

และได้กล่าวถึงลักษณะการสอนที่ดีซึ่งสรุปเป็นข้อ ๆ ได้ว่า

1. ครูต้องเริ่มต้นด้วยการตั้งจุดมุ่งหมายของบทเรียน กำหนดวิธีสอน เตรียมเนื้อหา เตรียมอุปกรณ์ และเตรียมการประเมินผลให้สอดคล้องกับตารางวิเคราะห์หลักสูตร โครงการสอน

และจุดมุ่งหมายในแผนการสอน

2. ในการสอนแต่ละครั้งครูต้องมุ่งให้นักเรียนได้ทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่ดี ต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์และคิดค้นหาเหตุผลความเป็นไปของสิ่งที่เรียน

3. ครูควรสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสมทั้งในแง่สิ่งแวดล้อมและอารมณ์ของนักเรียน รวมทั้งใช้การกระตุ้นทั้งภายในและภายนอกเพื่อให้นักเรียนสนใจเรียน

4. ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียน สำหรับการวัดและประเมินผลนั้นครูควรจัดให้มีการประเมินผลตลอดเวลา และใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี เพื่อให้แน่ใจว่าการสอนนั้นตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการมากที่สุด

ชาญชัย อินทรประวัติ (2522 : 32-33) ได้เสนอหลักการสอนที่สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ไว้ สรุปได้ว่า

1. การสอนที่ครูจัดขึ้นควรมีความสอดคล้องกับความพร้อมของนักเรียน มีการจัดสภาพแวดล้อม สถานการณ์ที่เหมาะสมและมีสภาพคล้ายความเป็นจริงในชีวิตมากที่สุด ควรจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีลักษณะเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตย ให้การชี้แนะและชักจูงให้เกิดแรงจูงใจทั้งภายในและภายนอกตัวนักเรียน และควรปฏิบัติต่อนักเรียนแต่ละคนแตกต่างกันตามความแตกต่างของบุคคล

2. ในขณะสอนครูควรสอนทีละเรื่องทีละตอน เริ่มสอนจากเรื่องใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว เริ่มจากรูปธรรมไปหานามธรรม จากเรื่องง่ายไปหาเรื่องยาก

3. ครูควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด ควรจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกหัด ทดลอง และปฏิบัติด้วยตนเองบ่อย ๆ หลังจากนั้นควรให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อให้นักเรียนได้ทราบผลการกระทำของเขา

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 10) กล่าวถึง ลักษณะการสอนที่ดีไว้ สรุปได้ว่า

1. เป็นการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้โดยการกระทำเป็นรายบุคคลและทำงานเป็นกลุ่ม

2. สอนให้สัมพันธ์ภายในวิชาและสัมพันธ์กับวิชาอื่น มีการใช้สื่อการสอนประกอบ

จัดกิจกรรมให้นักเรียนทำหลายอย่าง และมีการประเมินผลตลอดเวลาด้วยวิธีการต่าง ๆ

3. มีการเฝ้าความสนใจก่อนสอน และใช้การจูงใจในระหว่างเรียนด้วยเครื่องเล่นต่าง ๆ เช่น การให้รางวัล การลงโทษ การชมเชย การให้คะแนนการแข่งขัน เป็นต้น

4. ส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้ความคิด แสดงความคิดสร้างสรรค์ และดำเนินชีวิตตามแบบประชาธิปไตย โดยการซักถามนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนคิดทำสิ่งใหม่ ๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น รับฟังและเคารพความคิดเห็นของคนอื่น ตลอดจนให้มีส่วนในการวางแผนร่วมกับครู

อลงกร จันทารมย์ (2526 : 35-39) ได้เสนอแนวทางของการสอนที่มีประสิทธิภาพไว้ สรุปได้ว่า ในการสอนแต่ละครั้งครูควรตั้งจุดมุ่งหมายในการสอนให้ชัดเจนทั้งด้านพุทธิศึกษา จริยศึกษา และทักษะศึกษา โดยนำจุดมุ่งหมายที่กล่าวนั้นมาทำเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม และควรแจ้งให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนแต่ละครั้งด้วย สำหรับการวางแผนการสอน ครูควรคำนึงถึงลักษณะของนักเรียน เนื้อหาที่จะสอน เพื่อให้สามารถจัดเนื้อหาวิชา และกิจกรรมได้เหมาะสมกับนักเรียน ส่วนการวางแผนการสอนเริ่มแรกครูควรพิจารณาถึงประสบการณ์เดิมของนักเรียน จุดมุ่งหมายที่คาดหวัง ทักษะการที่มีอยู่ แล้วจึงเลือกเนื้อหา อุปกรณ์และวัสดุการสอน วิธีสอน และกิจกรรมให้สอดคล้องกัน จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน ได้ฝึกหัดหรือปฏิบัติจริงและให้การตอบสนองนักเรียนในทันที ปฏิบัติกิจกรรมเสร็จ เช่นให้กำลังใจเพิ่มเสริมแรง จัดสภาพห้องเรียน สิ่งอำนวยความสะดวกในการสอน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ให้มีบรรยากาศเหมาะแก่การเรียนรู้อีก ควรหลีกเลี่ยงการจำแนกนักเรียนออกเป็นนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพราะจะทำให้ขาดแรงจูงใจ ควรจัดการสอนเป็นกลุ่มห้องเรียนและเสริมด้วยการช่วยเหลือเป็นรายบุคคล เลือกใช้แหล่งความรู้ซึ่งประกอบด้วยบุคคล สิ่งแวดล้อม วัสดุ สิ่งพิมพ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมกับจุดมุ่งหมายของบทเรียน ความรู้พื้นฐานของนักเรียน ความสนใจและประสบการณ์ที่นักเรียนจะได้รับ การสอนของครูควรมีลักษณะเป็นการแนะนำเพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน ควรเน้นการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้แก้ปัญหา และควรจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนดำเนินการอภิปรายกันเอง ให้วางแผนการเรียนร่วมกับครู ร่วมสรุปบทเรียนกับครู มอบหมายให้ทำงานหรือให้ทำกิจกรรมที่เหมาะสมกับวุฒิภาวะ

ให้กำลังใจและเสริมแรงแก่นักเรียนตามความเหมาะสม และแนวทางสุดท้าย คือ ควรมีการประเมินผลการสอนว่าได้ผลอย่างไร ควรแก้ไขจุดไหน

จากความหมายของพฤติกรรมการสอนที่กล่าวไว้แต่ต้น และจากแนวคิดของนักการศึกษาเกี่ยวกับหลักการและลักษณะการสอนที่ดี จึงจำแนกพฤติกรรมการสอนออกเป็นด้านต่าง ๆ คือ ด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลการเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียน ซึ่งรายละเอียดของพฤติกรรมการสอนแต่ละด้านมีดังนี้

พฤติกรรมการสอนด้านวิธีการและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. การวางแผนการสอน

1.1 ความจำเป็นและประโยชน์ของการวางแผนการสอน

การจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพนั้น การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอนนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะการวางแผนการสอนเป็นการเตรียมตัวล่วงหน้าของครูว่าจะสอนเรื่องอะไร มีจุดมุ่งหมายอย่างไร จะดำเนินการสอนหรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร รวมทั้งจะประเมินผลด้วยวิธีการใดจึงจะทำให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 60) กล่าวถึง ความจำเป็นในการวางแผนการสอนวิชาภาษาไทยว่า

ภาษาไทยเป็นวิชาทักษะต้องอาศัยศิลปะและวิธีสอนหลายอย่างหลายประการ จึงจะเกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถใช้ภาษาได้ดี การเตรียมการสอนจึงเป็นเรื่องจำเป็นนอกจากความรู้พื้นฐาน ปรัชญาการศึกษา จิตวิทยาการเรียนรู้อีกวิธีสอนต่าง ๆ การจัดกิจกรรมและสื่อการสอน ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริงทางภาษา ตลอดจนการวัดผลประเมินผล . . .

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 110) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการวางแผนการสอนไว้ว่า



. . . ครูที่ประสบความสำเร็จในการสอนส่วนมาก จะวางแผนการสอนก่อนทำการสอน ซึ่งบางคนอาจวางแผนแบบไม่สมบูรณ์นัก คือ เขียนแผนบางส่วนไว้คร่าว ๆ พอให้เข้าใจได้เองคนเดียว . . . เพราะทราบว่าส่วนไหนจำเป็นสำหรับคน แต่ข้อเสียก็คือเมื่อขาดสอน การที่จะให้คนอื่นสอนแทนให้ได้ผลดีเป็นไปได้ยาก ครูใหม่หรือครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยยิ่งจำเป็นมากที่จะต้องวางแผนให้สมบูรณ์ . . .

จากความจำเป็นของการวางแผนการสอนที่กล่าวมาจึงสรุปได้ว่า การวางแผนการสอนหรือการเตรียมการสอนเป็นสิ่งที่ครูภาษาไทยไม่ควรละเลย เพราะการวางแผนการสอนจะเป็นประโยชน์ต่อครูและนักเรียน กล่าวคือ ทำให้ครูประสบผลสำเร็จในการสอน ทำให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยความเข้าใจและทำให้สามารถใช้ภาษาได้ดี นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์อื่น ๆ อีก ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสาธิต อินทร์พรหม (2523 : 183) สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 71) และทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 66) ได้กล่าวไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า การวางแผนการสอนจะทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอน สามารถดำเนินการเรียนการสอนให้เกิดผลดี บรรลุตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร สอดคล้องกับความต้องการและสภาพของนักเรียน หากครูวางแผนการสอนและทำแผนการสอนไว้ด้วยจะเป็นประโยชน์ต่อครู คือ เป็นหลักฐานในการสอนและออกข้อสอบ สะดวกในการสอนแทน เป็นการประหยัดเวลาถ้าครูได้สอนเนื้อหาอื่นอีก สะดวกต่อการปรับปรุงการเรียนการสอน กล่าวคือ หลังจากที่ใช้แผนการสอนนั้นแล้วพบว่า มีข้อบกพร่องหรือมีปัญหาใด ๆ ครูอาจนำแผนการสอนนั้นมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือวางแผนการสอนใหม่ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ลักษณะแผนการสอนที่ดี

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 70) กล่าวถึง ลักษณะของแผนการสอนที่ดีไว้สรุปได้ว่า แผนการสอนที่ดีควรมีจุดมุ่งหมายในการสอนอย่างชัดเจน มีการกำหนดวิธีสอนที่เหมาะสมกับแต่ละบทเรียน กำหนดกิจกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ ความต้องการ ความสนใจของนักเรียน และเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่เด็กเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม กำหนดค่าใช้จ่ายที่ราคาถูกลง ง่ายและมีอยู่ในท้องถิ่น หากจะเชิญวิทยากรควรเลือกให้เหมาะสมเนื้อหาและสภาพท้องถิ่น

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 44) ได้เสนอลักษณะแผนการสอนที่ดีที่สอดคล้องกับจุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ซึ่งสรุปได้ว่าลักษณะแผนการสอนที่ดีและมีความสอดคล้องกับจุดเน้นและแนวการใช้หลักสูตร ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 ต้องเป็นแผนการสอนที่มีกิจกรรมให้นักเรียนลงมือปฏิบัติให้มากที่สุด เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นพบคำตอบและทำสำเร็จด้วยตนเอง มุ่งให้นักเรียนเรียนรู้การทำงานเป็นกระบวนการ และส่งเสริมให้มีการใช้วัสดุอุปกรณ์ที่มีราคาเขาจัดหาได้ในท้องถิ่น

เนื่องจากปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการ (กรมวิชาการ, 2533 : ก) ได้มีคำสั่งให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 ในปีการศึกษา 2535 และให้ใช้ในระดับมัธยมศึกษา 1-3 ในปีการศึกษา 2536 ดังนั้นการวางแผนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเกิดผลตามที่หลักสูตรต้องการ ครูจึงควรวางแผนการสอนโดยเลือกใช้วิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนและวิทยาการในท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ เนื้อหา และสภาพนักเรียน เลือกใช้กิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ปฏิบัติมากที่สุด ได้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง และได้ฝึกทำงานเป็นกระบวนการ

ในการวางแผนการสอน นอกจากครูจะเป็นผู้วางแผนการสอนเองแล้ว ครูอาจให้นักเรียนได้มีส่วนในการวางแผนการสอนด้วย การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอนด้วยนี้ จะทำให้นักเรียนสนใจและรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น เป็นการช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ ดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 74) ได้กล่าวไว้ในตอนหนึ่งของการวางแผนการสอนระดับหน่วยการเรียนว่า

ถ้าครูได้เตรียมสิ่งต่าง ๆ . . . แล้วนำมาปรึกษากับนักเรียนเพื่อการปรับหรือมีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการเรียนการสอน หรือวิธีการประเมินผลได้บ้าง จะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าคุณได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน ทำให้มีความสนใจและมีความรับผิดชอบในการเรียนมากขึ้น

สุจินต์ วิศวีรานนท์ (2524 : 11) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปในส่วนที่กล่าวถึงการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน

ได้ว่า สิ่งแรกที่จะทำให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คือ ครูต้องรู้จักและเข้าใจนักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าใจความต้องการแสวงหาความจริงแห่งตนหรือความต้องการที่จะพัฒนาตนเองไปสู่สิ่งที่ไม่ฝันในชีวิตนั้น ครูสามารถช่วยให้นักเรียนบรรลุความต้องการนี้ได้โดยการให้นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดจุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้จุดประสงค์และกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของนักเรียน นอกจากนี้ครูอาจให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมวางแผนการสอน กำหนดเนื้อหาและกิจกรรมด้วย เพื่อให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของการสอนและการพัฒนาการของตน

2. การดำเนินการสอน

การดำเนินการสอนอย่างมีประสิทธิภาพควรมีกระบวนการสอนที่เป็นขั้นตอนแน่นอนในที่นี้จะกล่าวถึงการดำเนินการสอนตามขั้นตอนที่ ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 33) จำแนกไว้ คือ ขั้นทดสอบก่อนสอน ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุปบทเรียน และขั้นทดสอบหลังเรียน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดและวิธีการที่รวบรวมได้ ดังนี้

2.1 ขั้นทดสอบก่อนสอน

การทดสอบก่อนสอนหรือการประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการสอนที่จะช่วยให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้เดิมในเรื่องที่จะสอนมากน้อยเพียงใด ไพบูลย์ สีนลาวัฒน์ (2525 : 109) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการทดสอบก่อนสอนในวิชาภาษาไทยไว้ว่า

โดยเฉพาะทางภาษาไทย . . . การรู้จักพื้นฐานของนักเรียนยังควรจะมีค่าสำคัญมากขึ้น เพราะเป็นวิชาที่ว่าด้วยทักษะเป็นหลักสำคัญ ถ้าเราจะฝึกให้เขามีทักษะต่าง ๆ นั้น เราควรจะแน่ใจว่าเขายังไม่มียกขะนั้น หรือมียกขะนั้นแล้ว แต่ยังไม่เพียงพอ ถ้าเราไม่รู้จักเด็ก การเรียนภาษาไทยก็จะเกิดความซ้ำซาก หรือน่าเบื่อหน่ายโดยไม่รู้ตัว

ดังนั้นการทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนก่อนสอน จึงเป็นสิ่งที่ครูควรทำเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน ดังที่ สุจินต์ วิสวธีรานนท์ (2524 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า "ผู้สอนจำเป็นต้องรู้จักและเข้าใจผู้เรียนเป็นเบื้องต้น เพื่อจะได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม จึงจะ

ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้การสอนได้อย่างเต็มที่" การทดสอบหรือประเมินความรู้พื้นฐานก่อนสอนนี้ นอกจากจะใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการวัดแล้ว ครูอาจใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์นักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการสนทนาซักถามเรื่องที่เรียนมาแล้วก็ได้ (บารุง กลัดเจริญ และจวีวรรณ กินาวงศ์, 2527 : 135)

จากที่กล่าวมาข้างต้น การทดสอบก่อนสอนหรือการประเมินความรู้พื้นฐานของนักเรียนจึงเป็นกิจกรรมแรกที่ครูควรทำก่อนดำเนินการสอน เพราะจะทำให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้ความสามารถหรือทักษะในเรื่องที่จะสอนเพียงใด จะได้จัดการสอนซ่อมเสริมเพื่อให้เด็กมีความรู้หรือทักษะพื้นฐานในเรื่องนั้น และเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะกับนักเรียนต่อไป

2.2 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นขั้นตอนของการสอนที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมตัวนักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียน ซึ่งครูส่วนมากมักจะมองข้ามไปเพราะคิดว่าเป็นขั้นตอนที่ทำให้เสียเวลา แต่ตรงกันข้ามถ้าครูดำเนินการอย่างถูกต้องกลับจะเป็นการประหยัดเวลาในการสอนได้อย่างมาก (รุ่งทิวา จักรกร, 2527 : 184) ซึ่งวิธีการในการนำเข้าสู่บทเรียนได้มีผู้กล่าวไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2525 : 157) ได้เสนอแนะวิธีการก่อนนำเข้าสู่บทเรียนไว้ว่า

ผู้สอนควรดูให้นักเรียนมีความพร้อมอย่างเพียงพอเสียก่อน เพราะบางครั้งเกิดอัยหอง อัยกลุ่ม ล่าช้า ไม่พร้อมก็จะทำให้เด็กรับอะไรไม่ได้ ระหว่างที่รอความพร้อมนั้น ผู้สอนควรพูดอะไรไปพลางก่อน อาจเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่ใกล้เคียงกับบทเรียนได้ก็จะดี เมื่อเวลาเหมาะสมและพร้อมแล้ว ก็ควรสรุปเรื่องครั่งก่อนเพื่อให้สืบเนื่องกับปัจจุบัน หรืออาจซักถามก็ได้ บางครั้งอาจทบทวนการบ้านก็ได้ แล้วจึงบอกหรือเขียนหัวข้อบนกระดานคำว่าจะเรียนเรื่องอะไรต่อไป

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 11) กล่าวว่า "การนำเข้าสู่บทเรียนคือการเร้าความสนใจบทเรียนที่จะสอนในลำดับต่อไป และทำให้นักเรียนเข้าใจจุดมุ่งหมายว่าจะเรียนเพื่ออะไรเพื่อจุดมุ่งหมายใด" และได้เสนอวิธีการในการนำเข้าสู่บทเรียนไว้หลายวิธี

ดังนี้

1. ใช้อุปกรณ์การสอน เช่น ภาพยนตร์ ภาพ ของจริง สไลด์
2. เล่านิทานหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับเนื้อหา
3. ร้องเพลงเล่นละคร แสดงบทบาทต่าง ๆ ให้ฟังเทพการอ่านทำนองเสนาะ
4. ทบทวนบทเรียนเดิมที่สัมพันธ์กับบทเรียนใหม่ และ
5. ชวนสนทนา โดยการตั้งปัญหาให้ตอบ ให้อภิปราย

ชัชยงค์ พรหมวงศ์ (2532 : 32) กล่าวถึงจุดมุ่งหมาย 2 ประการที่ครูควรยึดถือในการนำเข้าสู่บทเรียน สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมาย 2 ประการที่ครูควรยึดถือในการนำเข้าสู่บทเรียน คือ 1. เพื่อให้นักเรียนเห็นประเด็นโน้มน้าหรือความคิดรวบยอดในเรื่องที่จะเรียน และ 2. เพื่อเรียกร้องความสนใจ ซึ่งแนวทางในการนำเข้าสู่บทเรียนให้ตรงกับจุดมุ่งหมายประการที่ 1 ครูควรใช้วิธีการที่ชัดเจน และเรื่องราวที่ยกมาเป็นแนวทางแก่นักเรียนควรเป็นเรื่องที่ติดตามได้ง่าย ส่วนวิธีการเพื่อให้เกิดผลตามจุดมุ่งหมายประการที่ 2 นั้น จะใช้วิธีการใดก็ตาม เช่น การเล่าเรื่องนำ การให้นักเรียนทำกิจกรรม แต่ควรมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องที่จะสอน

จากจุดมุ่งหมายของการนำเข้าสู่บทเรียนที่ชัชยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า เพื่อให้เด็กนักเรียนเห็นความคิดรวบยอดหรือเข้าใจจุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะเรียนว่ามีจุดมุ่งหมายใดนั้น ถ้าครูใช้การแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์ของการเรียนเรื่องนั้นหรือในคาบเรียนนั้น ก็จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้น ดังที่ ไพโรจน์ นิตกษทวยหาญ (2532 : 34) ได้กล่าวว่า

ถ้านักเรียนได้ทราบจุดประสงค์ในการเรียนในคาบนั้น ๆ จะมีส่วนทำให้ผู้เรียนมีกรอบความคิดในการเรียน เรียนอย่างมีความหมายขึ้น การบอกจุดประสงค์นี้ ครูผู้สอนควรจะบอกทุก ๆ คาบ เพื่อเป็นการเตือนทั้งตัวครูและนักเรียนว่าการดำเนินการสอนนี้ได้เน้นจุดประสงค์ไหนมากไปน้อยไป ครูผู้สอนก็จะสอนอย่างมีทิศทาง และผู้เรียนก็จะเรียนอย่างมีทิศทางด้วย

จุดมุ่งหมายและวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนที่ได้กล่าวมา สรุปได้ว่า การนำเข้าสู่บทเรียนเป็นกิจกรรมแรกที่ครูควรทำเมื่อดำเนินการสอน เพื่อเร้าใจหรือดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียน เรื่องที่ครูจะสอน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเห็นประโยชน์หรือ

จุดมุ่งหมายของเรื่องที่จะเรียนนั้นจะทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดมากขึ้น ส่วนวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนมีหลายวิธีการที่ครูสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับเรื่องที่สอน

2.3 ชั้นสอน

ชั้นสอน คือ ชั้นตอนที่ครูนำวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งนำหลักการต่าง ๆ มาใช้ในการสอน นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอแนวทางในการนำวิธีสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และหลักการต่าง ๆ เช่น เทคนิคในการสอน จิตวิทยาในการสอน มาใช้เพื่อให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพและประสพผลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ ไว้ดังนี้

2.3.1 วิธีสอน

2.3.1.1 ความหมายของวิธีสอน

รุ่งทิวา จักร์กร (2527 : 51) กล่าวว่า "วิธีสอน (Instructional Methods) คือ รูปแบบของการดำเนินการถ่ายทอดความรู้"

สุพิน บุญช่วงศ์ (2531 : 44) กล่าวถึงความหมายของวิธีสอนไว้ว่า "วิธีสอน หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ที่ครูนำมาใช้สอนนักเรียน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพในด้านความรู้ ด้านความเข้าใจ ด้านเจตคติ และด้านทักษะ"

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2532 : 61) กล่าวถึงความหมายของวิธีสอนไว้ว่า "วิธีสอน หมายถึง แบบอย่างหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของครูเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความเข้าใจซาบซึ้ง และมีเจตคติถูกต้องตามลำดับขั้นที่ครูสอน"

จากความหมายของวิธีสอนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า วิธีสอน หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบที่ครูใช้ในการถ่ายทอดความรู้หรือจัดประสบการณ์ให้นักเรียน

2.3.1.2 การเลือกใช้วิธีสอน

วิธีสอนมีมากมายหลายวิธี เช่น แบบบรรยาย แบบอภิปราย แบบอนุমানวิธี แบบวิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น ซึ่งแต่ละวิธีต่างมีคุณลักษณะเฉพาะตัว ครูจึงไม่ควรใช้วิธีใดเพียงวิธีเดียว ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

สุจริต เพ็ชรชอบ (2525 : 95) กล่าวว่า

ครูภาษาไทยที่ดีควรจะต้องรู้จักพลิกแพลงวิธีสอนที่น่าสนใจ นอกจากการสอนภาษาไทยด้วยวิธีบรรยายแล้ว อาจใช้วิธีการอื่น ๆ อีก เช่น การอภิปราย การแบ่งกลุ่มทำงาน การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การระดมความคิด การแสดงบทบาทสมมติ การใช้สถานการณ์จำลอง และเกมการเล่น เป็นต้น การใช้วิธีสอนที่หลากหลาย จะทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสำนึกลง ตื่นตาตื่นใจ และมีความกระตือรือร้นในการเรียน

สิริวรรณ ศรีพหล (2531 : 160) กล่าวว่า

"การสอนที่จะนำไปสู่ผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรนั้น ครูควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ แบบ เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีหลายประการ และจะบรรลุผลสำเร็จได้ต้องอาศัยวิธีการสอนแต่ละแบบที่เหมาะสม"

จากแนวคิดเกี่ยวกับการใช้วิธีสอนที่กล่าวมา

สรุปได้ว่า เพื่อให้การสอนของครูได้ผลดี ครูควรใช้วิธีสอนหลายวิธี ๆ เพราะการใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี จะทำให้การสอนของครูน่าสนใจ ทำให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรอย่างครบถ้วน อย่างไรก็ตามในการเลือกใช้วิธีสอน ครูควรมีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเลือกใช้วิธีสอนเพื่อให้เกิดผลดีต่อการสอนที่ครูจัดขึ้น สุพิน บุญช่วงศ์ (2531 : 70-71) ได้เสนอเกณฑ์การเลือกใช้วิธีสอนที่เหมาะสมไว้ สรุปได้ว่า วิธีสอนที่ครูจะนำมาใช้นั้นควรพิจารณาให้เหมาะสมกับความสามารถ ความรู้ในเนื้อหา และความสนใจของครู เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน เหมาะสมกับวัน เวลา และสถานที่ที่จะใช้สอน และเหมาะสมกับอุปกรณ์และสภาพแวดล้อม

2.3.2 กิจกรรมการเรียนการสอน

2.3.1.2 ความหมายและประเภทของกิจกรรมการเรียน

การสอน

สุพิน บุญช่วงศ์ (2531 : 73) กล่าวว่า "กิจกรรม

การเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมที่นักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมและทำให้นักเรียนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ"

ทศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 145) กล่าวไว้ว่า
 "กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่กระทำขึ้นเพื่อให้การเรียนการสอนในครั้ง
 นั้น ๆ ได้ผลดี การสอนของครูเป็นไปอย่างมีความหมาย นักเรียนได้ทั้งความรู้และสนุกสนาน
 เพลิดเพลิน"

จากความหมายของกิจกรรมการเรียนการสอนที่
 กล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การกระทำทั้งของครูและนักเรียน
 ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่หลักสูตรต้องการ

กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูสามารถจัดขึ้นใน
 ห้องเรียนมีอยู่มากมายหลายกิจกรรม เช่น การบรรยาย การทดลอง การสาธิต การแสดงละคร
 เป็นต้น ลีวีรธรรม สุวรรณภา (2523 : 176-179) ได้แบ่งกิจกรรมการเรียนการสอนออก
 ตามบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนเป็น 2 ประเภท สรุปได้ว่า ประเภทแรก คือ กิจกรรมการเรียน
 การสอนที่ยึดผู้สอนเป็นศูนย์กลาง เช่น การบรรยาย การเล่านิทาน การสาธิต การตั้งคำถาม
 เป็นต้น กิจกรรมประเภทนี้ผู้สอนจะเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้วางแผนการเรียน
 การสอน เป็นผู้ถ่ายทอด และเป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม ผู้เรียนเป็นเพียงผู้มีส่วนร่วมใน
 กิจกรรม ประเภทที่สอง คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรม
 ประเภทนี้ผู้เรียนเป็นแกนกลางในการกระทำกิจกรรม ครูทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คอยส่งเสริม
 ให้นักเรียนร่วมกิจกรรมและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น กิจกรรมประเภทนี้ยังแยกออกเป็นอีก 2 ลักษณะ คือ
 กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
 ทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การอภิปราย การทดลอง การแสดง การใช้เกม เป็นต้น และกิจกรรมการ
 เรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อ
 ให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเอง เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน การเขียน การฟัง
 การพูด การปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

2.3.2.2 ลักษณะกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดี

การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ
 ในการใช้ภาษา หรือใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้
 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเหมาะสมกับนักเรียนและมีคุณค่าที่จะทำให้นักเรียนเกิดการ

เรียนรู้และพัฒนาทักษะได้อย่างแท้จริง นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการ
เรียนการสอนที่ดีไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 232) กล่าวถึงการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ได้ผลดี อันจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นนั้น ควรมีลักษณะดัง
สรุปได้ดังนี้

1. เป็นกิจกรรมที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า
มีระเบียบและวิธีดำเนินการที่รัดกุม ซึ่งจะช่วยให้เกิดผลสำเร็จตามความมุ่งหมายของบทเรียน
2. เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนได้มี
ส่วนเป็นผู้กำหนดหรือเลือกกิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่ให้โอกาสนักเรียนได้มีส่วนร่วมมากที่สุด
3. ในการสอนทุกครั้งครูควรจัดให้มีกิจกรรม
สม่ำเสมอ หากเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรทำนอกเวลาเรียน
4. หากครูใช้อุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอน อุปกรณ์ที่ใช้ควรหาง่าย ราคาเบา และถ้าเป็นอุปกรณ์ที่ครูกับนักเรียนทำได้เองจะ
ยิ่งเป็นการดี

สุพิน บุญช่วงค์ (2531 : 75) ได้กล่าวถึง
ลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีว่าควรเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ ซึ่งสรุปได้ว่า

1. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับ
จุดประสงค์ของการเรียน มีการจัดลำดับของกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ
ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย และมีการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อให้
นักเรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะสมกับวัย
และความสามารถของนักเรียน มีลักษณะท้าทายความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียน
สามารถนำไปใช้ได้ สถานการณ์ใหม่ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดของนักเรียน ส่งเสริมให้
นักเรียนได้คิดแบบสืบสวนสอบสวน และแก้ปัญหาตามแนวทางของตน และควรมีลักษณะเปิดกว้าง
แก่นักเรียนทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด

3. กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นต้องทำให้

นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นและควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้หลาย ๆ ทาง

สุจริต เพียรชอบ และสำนึก อินทรมพริ้ง

(2523 : 44-51) ได้เสนอแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาว่าควรมีความสอดคล้องกับพัฒนาการในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของนักเรียน ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีพัฒนาการในด้านที่กล่าวมาอย่างเต็มที่ ซึ่งสรุปลักษณะพัฒนาการและกิจกรรมที่ครูควรจัดได้ว่า

พัฒนาการทางด้านร่างกาย เด็กวัยนี้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สัดส่วนของร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านส่วนสูงและน้ำหนักเพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกเกะกะขัดเขิน และเพื่อช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนให้ดีขึ้น กิจกรรมที่ครูควรจัดเพื่อให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางด้านร่างกาย เช่น กิจกรรมประเภทแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำงาน หรืออภิปรายกลุ่มย่อย กิจกรรมประเภทแสดงบทบาท การแสดงละคร

พัฒนาการทางด้านสติปัญญา เด็กวัยนี้เป็นวัยที่ชอบศึกษาหาความรู้ ชอบคิด ชอบใช้เหตุผล ช่างซักถาม และตอบแสดงความคิดเห็น ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสมองของเด็กวัยรุ่นระยะนี้ มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว กิจกรรมหรือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ครูควรจัดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางด้านสติปัญญา เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม หรือแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ แม้ว่าจะเป็นการแสดงความคิดเห็นในทำนองขัดแย้งก็ตาม มอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้านอกห้องเรียนเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่ม ควรใช้หนังสือ เอกสาร ตลอดจนสื่อการสอนให้มาก ๆ ควรพลิกแพลงวิธีสอนต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นคว้า คิด วิพากษ์วิจารณ์ และรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

พัฒนาการทางด้านอารมณ์ เด็กวัยรุ่นระยะนี้อารมณ์รุนแรงมาก รุกง่าย เกลียดง่าย โกรธง่าย หลงใหลสิ่งใดก็ง่าย มีจิตใจอ่อนไหวและหวั่นไหวง่าย นอกจากนี้ยังชอบเพ้อฝันวาดวิมานในอากาศ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูควรจัดเพื่อพัฒนาทางด้านอารมณ์ หรือเพื่อใช้ลักษณะทางอารมณ์ของเด็กวัยนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนภาษาของเขาให้มากที่สุด ก็คือ ครูควรมีเทคนิคเร้าความสนใจเป็นระยะ ๆ ตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียน



ขณะสอน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ ประกอบ ครูควรมีการเสริมกำลังใจทางด้านวาจา ท่าทาง ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรม และให้รางวัล เมื่อตรวจงานที่มอบหมายให้ทำ ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำหรือการวิจารณ์ที่ทำให้เด็กเริ่มเกิดความสะเทือนใจ ควรใช้การอธิบายโดยไม่ใช้ถ้อยคำที่รุนแรง ควรจัดกิจกรรมหรือสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้พิจารณาตัดสินต่าง ๆ ด้วยใจเป็นธรรม

พัฒนาการทางด้านสังคม เด็กวัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไปและของกลุ่มเพื่อน โดยแสดงออกในลักษณะการทำตามอย่าง ต้องการทำความรู้จัก ติดต่อสมาคมกับเพศตรงข้าม ต้องการความไว้วางใจ การให้เกียรติจากผู้ใหญ่ กิจกรรมที่ครูควรจัดเพื่อสนับสนุนพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียน เช่น เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม แสดงความคิดเห็นหรือความสามารถพิเศษออกมา ควรจัดสภาพการเรียนการสอนที่เป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กนักเรียนได้มีโอกาสแสดงความคิดและทำงานร่วมกัน

จากสภาพการณ์ในปัจจุบันที่ความรู้หรือวิชาการต่าง ๆ มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533 (กรมวิชาการ, 2533 : 1, 5) จึงได้กำหนดจุดหมายว่าจะต้องปลูกฝังให้นักเรียน "มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญและทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการต่าง ๆ " และได้เสนอแนวดำเนินการว่าควร "ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเต็มความสามารถ และได้มีโอกาสหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิชาการ . . ." เพื่อให้การเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและแนวดำเนินการของหลักสูตร ดังที่นำมากล่าวแล้วนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดส่วนใหญ่จึงควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง ครูควรลดบทบาทจากการเป็นผู้ให้ความรู้ หรือเป็นแหล่งความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์และเป็นผู้ชี้แนะแหล่งความรู้แทน (อัปสร มีสิงห์, 2534 : 12-13) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมีบทบาทเป็นเพียงผู้ชี้แนะนี้จะฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยพึ่งตนเองอันเป็นการช่วยให้นักเรียนสามารถพึ่งพาตนเองได้ในอนาคต (ทัศนีย์ สงวนสิทธิ์, 2534 : 15-16) สิริวรรณ สุวรรณอาภา (2523 : 232-235) ได้เสนอกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวข้างต้นไว้กิจกรรมหนึ่ง คือ กิจกรรมมอบหมายงานเป็นรายบุคคล ซึ่งได้แก่การให้การบ้าน ให้เขียนเรียงความ อ่านหนังสือ ฟังข่าวประจำวันแล้วมาสรุปรายงาน โดยกล่าวว่า "เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนอีกวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสพัฒนาการ

เรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยพัฒนาความสามารถที่มีอยู่แล้วให้มากขึ้น สร้างความมั่นใจ ความภูมิใจ และกำลังใจให้แก่ผู้เรียน เมื่อเขาบรรลุถึงเป้าหมายของงานที่ได้รับมอบหมายไป" และได้เสนอหลักการในการจัดกิจกรรมการมอบงานให้นักเรียนปฏิบัติไว้ สรุปได้ว่า การมอบหมายงานให้นักเรียนปฏิบัตินี้ควรควรวางแผนการไว้ล่วงหน้า ตั้งเป้าหมายไว้ให้แน่นอนว่าเมื่อนักเรียนทำงานที่มอบหมายแล้วนักเรียนจะต้องมีความรู้หรือมีการพัฒนาด้านนิสัยการเรียนรู้อะไร งานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัตินี้ต้องมีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของบทเรียน ควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรมีกำหนดเวลา เงื่อนไข ตลอดจนคำแนะนำที่ชัดเจน ให้อิสระแก่นักเรียนพอสมควรในการเลือกวิถีปฏิบัติ ควรให้งานหลาย ๆ รูปแบบ และเมื่อนักเรียนทำงานตามที่ได้รับมอบหมายแล้วควรควรประเมินผลงานและแจ้งให้นักเรียนทราบด้วย

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาที่นักเรียนใช้ในการรับสารและส่งสารในชีวิตประจำวันอยู่ตลอดเวลา นี้ สุจริต เพ็ชรชอบ และสาวิใจ อินทร์พรหม (2523 : 71-73) ได้เสนอว่า ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนทักษะการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน อย่างสัมพันธ์กัน โดยกล่าวถึงความจำเป็นที่ต้องสอนภาษาไทยเชิงทักษะสัมพันธ์และวิธีจัดเนื้อหาให้สัมพันธ์กัน สรุปได้ว่า ความจำเป็นประการแรก คือ เนื่องจากทักษะภาษาที่ใช้ในการรับสารและส่งสาร คือ การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เป็นทักษะที่บุคคลต้องใช้ในการติดต่อสื่อสารกันและมีความสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติอยู่แล้ว ดังนั้นวิธีที่จะช่วยให้นักเรียนใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การให้ฝึกฝนในเชิงทักษะสัมพันธ์ ความจำเป็นประการต่อมา คือ เนื่องจากการสอนเนื้อหาวิชาภาษาไทย ได้แก่ หลักภาษา วรรณคดี และการใช้ภาษา แยกจากกันโดยเด็ดขาดจะทำให้เนื้อหาที่สอนไปนั้นปราศจากคุณค่าและไม่น่าสนใจ ถ้านำมาสอนให้สัมพันธ์กันโดยจัดกิจกรรมให้นักเรียนใช้ทักษะการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาหลักภาษา ให้นักเรียนใช้ทักษะการใช้ภาษาประกอบการจัดกิจกรรมในเนื้อหาที่เป็นวรรณคดี โดยครูมีการวางแผนการสอนล่วงหน้ามาอย่างดี จะช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมได้มาก ซึ่งการที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมและทำกิจกรรมด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานเรียนรู้ได้มากขึ้น เห็นคุณค่าของกิจกรรมว่ามีความหมายต่อการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยด้วย ส่วนความจำเป็นประการสุดท้ายนั้นเนื่องจากเป็นความต้องการของหลักสูตรที่ต้องการให้จัดการเรียนการสอนแบบ

บูรณาการ โดยกำหนดแบบเรียนวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นแบบเรียนชุด
ทักษะสัมพันธ์

นอกจากนี้ในการเรียนการสอนเกือบทุกวิชา ครูและ
นักเรียนต้องใช้ภาษาไทยเป็นสื่อกลางในการส่งและรับการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ
รวมทั้งในเนื้อหาภาษาไทยบางเรื่องมีเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นอยู่ เช่น วิชาประวัติศาสตร์
สังคมศึกษา ศิลปะศึกษา วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เป็นต้น เพื่อให้การเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
มีประสิทธิภาพและมีความหมายแก่นักเรียนยิ่งขึ้น สุจริต เพียรชอบ และ สบายใจ อินทรมพรรษ์
(2523 : 76-77) ได้เสนอแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กับวิชาอื่น
ไว้ ได้แก่ การวางแผนร่วมกับครูวิชาอื่นในการใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการเรียนการสอน เช่น
การพูดอภิปรายปัญหาต่าง ๆ การพูดแสดงความคิดเห็น การรายงานหน้าชั้น เป็นต้น การให้
นักเรียนวาดภาพจากจินตนาการ การให้เขียนเรียงความหลังจากได้ฟังเพลงแล้ว การให้สังเกต
ลักษณะความเป็นอยู่ของสัตว์ประเภทต่าง ๆ แล้วทำรายงานกลุ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กล่าวมา สรุป
ได้ว่าถ้าต้องการให้การสอนประสบผลสำเร็จหรือมีประสิทธิภาพ ครูภาษาไทยควรจัดกิจกรรมการ
เรียนการสอนที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมหรือทำกิจกรรมด้วยตนเอง กิจกรรมการเรียนการสอนที่
เลือกใช้ควรเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ลักษณะธรรมชาติของวิชา
สภาพและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ของนักเรียน

2.3.3 เทคนิคและทักษะในการสอน

เทคนิคและทักษะในการสอนเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ครู
ดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุตามจุดประสงค์ ดังที่ สุจินต์ วิชาชีรานนท์
(2524 : 21) ได้กล่าวถึง ความจำเป็นที่ครูต้องรู้เทคนิคและทักษะในการสอน สรุปได้ว่า การที่
ครูรู้เทคนิคและวิธีการของวิธีสอนหรือกิจกรรมการสอนหลาย ๆ แบบ จะทำให้สามารถนำไปใช้หรือ
ดัดแปลงใช้ได้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ การที่ครูมีทักษะในการสาธิต
การอธิบาย การใช้คำถาม รวมทั้งมีทักษะในการใช้สื่อการสอนจะช่วยให้อัตลักษณ์การเรียนการ
สอนที่ครูจัดขึ้นมีความน่าสนใจ และทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

ในส่วนนี้จะไม่กล่าวถึงเทคนิคและวิธีการของวิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนอีก จะกล่าวถึงรายละเอียดในทักษะทางภาษา ทักษะการอธิบาย การใช้คำถาม ซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นมากสำหรับครูภาษาไทย

ทักษะทางภาษา

เนื่องจากครูภาษาไทยมีบทบาทในการพัฒนาวิธีการใช้ภาษาไทย และแก่นักเรียนที่ใช้ภาษาไทยผิดพลาด ครูภาษาไทยจึงควรเป็นผู้มีทักษะการใช้ภาษาทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยเฉพาะทางการพูด ครูควรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ออกมาเป็นภาษาที่ง่าย ใช้ถ้อยคำชัดเจน ไม่กำกวม วาจาและน้ำเสียงควรมีความดังพอฟังได้ชัดเจน มีความเร็วพอเหมาะ ดังที่ ทศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 214) ได้สรุปพฤติกรรมทางด้านภาษาและการใช้วาจาที่ครูภาษาไทยควรมีไว้ว่า "1. เสียงดังฟังชัดเจน 2. ออกเสียง ร, ล และควบกล้ำได้ถูกต้อง 3. น้ำเสียงมีเสียงสูงต่ำ ตามเนื้อหาที่สอน 4. เน้นเสียงในที่ที่ควรเน้น 5. หดมีหางเสียงพอสมควร 6. ใช้ถ้อยคำสุภาพ นุ่มนวล ไพเราะ"

ทักษะการอธิบาย

ทักษะการอธิบายเป็นสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ครูที่สามารถอธิบายได้ดี ย่อมจะทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งลักษณะการอธิบายที่มีประสิทธิภาพนั้นมีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ชูศรี สนิทประชากร (2534 : 77) กล่าวถึงลักษณะการอธิบายที่ดีว่า "การอธิบายที่ดีอาจจะใช้การยกตัวอย่าง มีการเปรียบเทียบอุปมาอุปมัยต่าง ๆ โดยให้สัมพันธ์กับเรื่องที่เราสอน และอาจจะใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการอธิบายนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น"

ทศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 209-210) ได้กล่าวถึง

ส่วนประกอบที่จะทำให้การอธิบายมีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า การอธิบายที่มีประสิทธิภาพควรมีการจัดลำดับเรื่องเรียงตามลำดับ ใช้ภาษาและระดับเสียงให้พอเหมาะกับนักเรียนที่ฟัง ใช้ลีลาการพูดให้เหมาะสมกับความยากง่ายของเนื้อหาที่อธิบาย ใช้ภาษาให้เหมาะกับระดับความรู้และประสิทธิภาพในการรับรู้ของนักเรียนรวมทั้งควรมีบุคลิกภาพที่แสดงความเชื่อมั่นต่อสิ่งที่อธิบายและควรแสดงความเป็นกันเองกับนักเรียน

ลักษณะการอธิบายที่มีประสิทธิภาพดังได้กล่าวมาข้างต้นนี้ สรุปได้ว่า การอธิบายที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้คือนั้น ครูจะต้องมีการจัดลำดับเรื่อง มีการยกตัวอย่างใช้การเปรียบเทียบ ใช้อุปกรณ์ประกอบการอธิบาย ใช้ภาษา น้ำเสียง และลีลาในการพูดให้เหมาะสมกับระดับของนักเรียน รวมทั้งควรมีบุคลิกที่น่าเชื่อถือและมีความเป็นกันเองกับนักเรียนด้วย

ทักษะการใช้คำถาม

การใช้คำถามหรือการตั้งคำถามระหว่างสอนเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นในการสอน กล่าวคือ การใช้คำถามจะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน กระตุ้นให้นักเรียนรู้จักคิด ตลอดจนทำให้ประเมินได้ว่านักเรียนรู้และเข้าใจในเรื่องที่สอนไปเพียงใด ดังที่ ทักสันนี ศุภเมธี (2535 : 215) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการใช้คำถามในการเรียนการสอน ซึ่งสรุปได้ว่าการใช้คำถามในการเรียนการสอนจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิด ทำให้มีความสามารถในการคิด มีนิสัยรักการค้นคว้า นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ครูทราบว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่เพียงใด

การใช้คำถามในชั้นเรียนนั้น ครูควรใช้คำถามที่ดีเพื่อให้นักเรียนติดตามกิจกรรมที่ครูจัดขึ้นและตั้งใจเรียนตลอดเวลา และเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดและใช้ความรู้ที่ได้จากการสอนของครูมาตอบคำถาม (ทักสันนี ศุภเมธี, 2535 : 215) ซึ่งลักษณะคำถามที่ดีนั้น บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527 : 238) ได้กล่าวไว้ว่ามีอยู่ 3 ลักษณะ ซึ่งสรุปได้ว่าคำถามที่ดีต้องเป็นคำถามที่เฉพาะเจาะจง และตรงกับจุดมุ่งหมายของบทเรียน ต้องเป็นคำถามที่ช่วยหรือท้าทายให้นักเรียนอยากตอบหรือกระตุ้นให้นักเรียนคิด และต้องเป็นคำถามที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถความสนใจของนักเรียน

นอกจากการใช้คำถามที่ดีของครูจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้นแล้ว หากครูใช้เทคนิคประกอบในการใช้คำถามด้วยก็จะยิ่งทำให้การเรียนรู้นั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังที่ จินตนา สุรินทร์ (2533 : 95) ได้กล่าวถึง เทคนิคที่จะทำให้การใช้คำถามของครูนั้นมีประสิทธิภาพไว้สรุปได้ว่า คำถามที่ครูใช้นั้นควรเป็นคำถามที่มีข้อความชัดเจน ไม่ควรเป็นคำถามที่ถามข้อมูลหลายอย่างในคำถามเดียว การถามคำถามควรให้โอกาสผู้เรียนมาก

ที่สุด โดยเริ่มจากการตั้งคำถามกับนักเรียนทั้งกลุ่มแล้วเว้นระยะเวลาให้นักเรียนคิดประมาณ 1-5 วินาที ก่อนเรียกให้ตอบเป็นรายบุคคล การถามคำถามนั้นครูต้องถามตามลำดับและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ขณะที่นักเรียนตอบครูควรใช้เทคนิคในการฟัง ได้แก่ ให้ความสนใจคำตอบของนักเรียน ด้วยการแสดงท่าทางที่กำลังตั้งใจฟัง ไม่ขัดจังหวะ และประเมินคำตอบหลังจากนักเรียนตอบคำถามนั้นแล้ว เมื่อนักเรียนตอบผิดครูควรเปลี่ยนทิศทางการคิดของนักเรียนโดยถามคำถามสืบค้นต่อไป ควรหลีกเลี่ยงการตอบสนองในทางลบ เช่น คำตำหนิ หรือแสดงสีหน้า ท่าทางไม่พอใจ เมื่อนักเรียนตอบคำถามได้ถูกต้องครูต้องให้กำลังใจ เพื่อเสริมแรงหรือให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อเป็นการกระตุ้น จูงใจ ให้นักเรียนมีความมั่นใจ และไม่รู้สึกท้อ

ดังนั้น ในการใช้คำถามระหว่างสอนครูจึงควรใช้คำถามที่ดี เพราะนอกจากจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ตั้งไว้ ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดอย่างมีระบบอันสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องการให้นักเรียนคิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น

2.3.4 หลักจิตวิทยาในการสอนภาษาไทย

ในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ถ้าครูคำนึงถึงหลักจิตวิทยาบางประการ ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual difference) ความพร้อม (Readiness) กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) การเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมาย (Purposeful Learning) การเรียนรู้โดยการกระทำ (Learning by Doing) การเรียนรู้โดยการฝึกฝน (Law of Exercise) กฎแห่งผล (Law of Effect) กฎของการใช้และไม่ได้ใช้ (Law of Use and Disuse) แรงจูงใจ (Motivation) และการเสริมกำลังใจ (Reinforcement) มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ แก่ นักเรียน ก็จะทำให้บรรยากาศการเรียนการสอน และสภาพการเรียนการสอนภาษาไทยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สุจริต เพ็ชรชอบ และสาธิต อินทรมพรย์ (2523 : 52-62) และ ทศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 17-21) ได้เสนอข้อที่ครูควรปฏิบัติในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักจิตวิทยาที่กล่าวไว้ข้างต้น สรุปได้ว่า ครูภาษาไทยควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนในด้านความรู้ ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดทางภาษา

โดยการทดสอบความสามารถทางภาษาของนักเรียนแต่ละคนก่อนสอน เพื่อหาวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกตามความถนัด ความสามารถ หรือจัดการซ่อมเสริมให้ ครูควรคำนึงถึงความพร้อมทั้งทางวุฒิภาวะและความรู้พื้นฐานของนักเรียน ด้วยการสำรวจความพร้อมของนักเรียนก่อนสอนทุกครั้ง ทดสอบความรู้เดิมก่อนสอนบทเรียนใหม่เพื่อเลือกใช้สื่อการสอน วิธีสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนและบทเรียน และจัดบรรยากาศของห้องให้เหมาะสมกับบทเรียน ครูควรจัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ครูควรให้นักเรียนเรียนรู้โดยการกระทำ โดยให้โอกาสฝึกฝนและลงมือปฏิบัติบ่อย ๆ ในการสอนทุกครั้งครูควรมุ่งหมายที่แน่นอน และดำเนินการสอนไปตามจุดมุ่งหมายนั้น ควรให้นักเรียนได้ทราบจุดมุ่งหมายหรือประโยชน์จากการสอนของครู เพราะจะทำให้ นักเรียนสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น ครูควรสร้างแรงจูงใจเพื่อเร้าให้นักเรียนสนใจเรียน โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จัดเนื้อหา ใช้วิธีสอนที่สอดคล้องกับความต้องการและประสบการณ์เดิมของนักเรียน และครูควรเสริมกำลังใจทางบวกแก่นักเรียนเป็นระยะ ๆ ในขณะดำเนินการสอน เพื่อให้นักเรียนได้ทราบว่าพฤติกรรมหรือความสามารถทางทักษะที่นักเรียนแสดงออกมาถูกต้องหรือมีการพัฒนาอย่างไร

2.4 ชั้นสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียนเป็นการรวบรวมเนื้อหาสาระหรือใจความสำคัญ ข้อคิดเห็น ๆ หลังจากที่ครูสอนหรือให้นักเรียนทำกิจกรรมแล้ว โดยทั่วไปครูควรสรุปบทเรียนใน 3 ระยะ คือ เมื่อสอนจบเนื้อหาแต่ละตอน เมื่อนักเรียนอภิปรายหรือฝึกปฏิบัติจบลง และเมื่อสอนจบบทเรียนแล้ว (สุพิน บุญช่วงศ์, 2531 : 118) สำหรับจุดมุ่งหมายของการสรุปบทเรียนนั้น ประดิษฐ์ อูปรมัย (2532 : 191) กล่าวว่า "เพื่อให้นักเรียนรู้ว่ากำลังเรียนอะไรและจะนำความรู้ใหม่นี้ไปสัมพันธ์กับความรู้เดิมได้อย่างไร เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนบทเรียนใหม่ได้ต่อเนื่อง และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบทเรียนใหม่กับบทเรียนเก่าได้รวดเร็วขึ้น"

นักการศึกษาบางท่านถือว่าการสรุปบทเรียนเป็นอีกทักษะหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการสอนของครู ดังที่ ประดิษฐ์ อูปรมัย (2532 : 191) กล่าวว่าไว้ว่า "ถ้าครูขาดทักษะในการสรุปหรือไม่มีเทคนิควิธีการที่เหมาะสม ก็อาจทำให้นักเรียนไม่สามารถจับสาระสำคัญของบทเรียนได้ถูกต้อง หรืออาจไม่สามารถทำความเข้าใจให้ชัดเจนได้" ดังนั้นเพื่อให้การสรุปบทเรียนเกิดผลดังจุดมุ่งหมาย ครูควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 218) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ครูควรระลึกลงในการ
 สรุบบทเรียนไว้ สรุปได้ว่า ในการสรุบบทเรียนครูควรระลึกลงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ คือ บทเรียนจะจบ
 ในลักษณะใด เนื้อหาที่มีใจความสำคัญอย่างไร จะสรุปเนื้อหาให้เข้ากับเนื้อหาที่เรียนมาแล้ว
 อย่างไร และจะสรุปอย่างไรให้น่าสนใจ

สุพิน บุญช่วงศ์ (2531 : 118, 119) กล่าวถึง สิ่งที่ครูควรคำนึงถึง
 ในการสรุบบทเรียน สรุปได้ว่า วิธีการที่ใช้ในการสรุบบทเรียนควรให้สอดคล้องกับความสนใจ
 และความสามารถของนักเรียน ต้องเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่นักเรียนรู้อยู่ไปยังสิ่งที่ยังไม่รู้ ต้อง
 สามารถประเมินสาระของบทเรียนและผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ ต้องเป็นการแนะแนวการ
 เรียนครั้งต่อไปและหากใช้คำถามในการสรุบบทเรียน คำถามที่ใช้ต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาและ
 จุดประสงค์ของบทเรียน

สำหรับวิธีการสรุบบทเรียนที่ใช้กันมีอยู่หลายวิธี ครูสามารถเลือกใช้ได้
 ตามความเหมาะสม ซึ่งวิธีการรวมทั้งกิจกรรมในการสรุบบทเรียนจากที่ สุพิน บุญช่วงศ์
 (2531 : 118) ประดิษฐ์ อภิรมย์ (2532 : 191) นันทา วิฑูฒิสักดิ์ (2533 : 84-85)
 และทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 219) ได้กล่าวไว้ รวบรวมเป็นวิธีการต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ครูบรรยายสรุปเอง
2. ครูถามคำถามให้นักเรียนตอบ คำถามที่ใช้ควรเป็นคำถามที่ถามให้
 สรุป
3. ครูใช้กิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ช่วยสรุบบทเรียน เช่น มอบหมาย
 งานให้ทำเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล สร้างสถานการณ์ที่สอดคล้องกับบทเรียนให้นักเรียนแสดง
 ความคิดเห็นใช้สื่อหรืออุปกรณ์ประกอบ ใช้เพลง ใช้บทประพันธ์ เป็นต้น
4. ให้นักเรียนสรุปเอง โดยครูเป็นผู้แนะแนวทางให้หรือตั้งคำถามให้
 นักเรียนตอบ

2.5 ขั้นทดสอบหลังเรียน

ดังได้กล่าวแล้วว่าก่อนดำเนินการสอนครูควรทดสอบก่อนสอนหรือประเมิน
 ความรู้พื้นฐานของนักเรียนเสียก่อน และเมื่อดำเนินการสอนจนสิ้นกระบวนการแล้ว ครูก็ควรทดสอบ
 หลังเรียนเพื่อประเมินว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใดด้วย ดังที่ ระวีวรรณ

ศรัทธารัมครัน (2532 : 270) ได้กล่าวว่า "ครูจะต้องให้ความสนใจต่อความก้าวหน้าในการเรียน อยู่ตลอดเวลา และควรจัดให้มีการทดสอบความรู้ของผู้เรียนหรือให้ทราบผลก้าวหน้าของการเรียนรู้ อยู่เสมอ โดยการถามความรู้ของนักเรียนในชั้นเรียน การสังเกต การมอบหมายงานให้ทำ" หรือ ใช้การทดสอบโดยใช้ข้อสอบชุดเดียวกัน หรือขนานกันกับข้อสอบที่ใช้ทดสอบก่อนเรียน (ชัยวงศ์ พรหมวงศ์, 2532 : 33)

การทดสอบหลังเรียนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสอน เป็นสิ่งจำเป็นที่ครู ควรกระทำ ทั้งนี้เพราะนอกจากจะทำให้ประเมินได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียง ใดแล้ว ยังทำให้ครูทราบข้อบกพร่องในการสอนของตนเอง ดังที่หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญ- ศึกษา (2534 : 15) กล่าวว่า "การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนว่าได้ผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้หรือไม่มากนักเพียงใด หรืออีกนัยหนึ่ง เป็นการตรวจสอบแผนการสอนและการดำเนินการสอนของครูว่าประสบผลสำเร็จมากมาเพียงใด"

ผลการประเมินจากการทดสอบหลังเรียนนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อการเรียน การสอน หรือทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นเมื่อครูนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงการเรียนของนักเรียนและการสอนของครู ดังที่ สุจินต์ วิเศษรัตนนท์ (2524 : 22) ได้กล่าวถึง การนำผลจากการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนมาปรับปรุงการเรียนของ นักเรียนว่า

จากข้อมูลที่ได้รับผู้สอนอาจจะนำไปปรับปรุงการสอนเรื่องที่ไม่เข้าใจให้ผู้เรียน เข้าใจชัดเจนได้ทางหนึ่ง หรือผู้สอนอาจจะแจ้งให้ผู้เรียนทราบถึงจุดอ่อนในการเรียน ของเขา พร้อมกับเสนอแนะการปรับปรุงการเรียนให้ หรือถ้าผู้สอนเห็นว่ามมีปัญหาใน การเรียน . . . ถึงขนาดจะต้องได้รับการซ่อมเสริม ก็อาจจะดำเนินการหรือจัดส่ง ผู้เรียนไปรับการซ่อมเสริมตามความเหมาะสม

จากแนวดำเนินการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, 2533 : 5) ที่กำหนดว่า "ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการอย่างเต็มความสามารถ และได้มีโอกาสหาความรู้ . . ." และ "จัดให้มีการศึกษา ติดตาม และแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง" นี้ ครูจึงควรจัดการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียน กล่าวคือ หลังจากที่ได้วัดและประเมินผลการเรียนของ

นักเรียนแล้วพบว่านักเรียนคนไทยยังไม่ผ่านจุดประสงค์ใด หรือมีนักเรียนคนไทยที่มีความสามารถที่ควรส่งเสริม ครูควรจัดการสอนเสริมให้นักเรียนที่ฉลาดหรือมีความสามารถพิเศษ เพื่อจะได้ใช้ความสามารถที่มีอยู่ให้เต็มที่ตามแนวทางที่ถูกที่ควรและเป็นประโยชน์ และจัดการสอนซ่อมให้นักเรียนที่เรียนอ่อนเพื่อให้เรียนได้ทันเพื่อน (รุ่งทิภา จักรกร, 2527 : 210)

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับการทดสอบหลังเรียน สรุปได้ว่า การทดสอบหลังเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการสอนที่มีความจำเป็นเพราะทำให้ทราบว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่เพียงใด ทำให้ครูได้ทราบประสิทธิภาพการสอนของตน นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับให้ครูใช้ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอน และจัดการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนด้วย

พฤติกรรมการสอนด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน

แนวทางหนึ่งที่ควรดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา คือ การเสาะแสวงหาเครื่องมือที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น (ชัยรงค์ พรหมวงศ์, 2525 : 11-12) ซึ่งเครื่องมือที่ครูนำมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ ในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและประสบการณ์แก่นักเรียนนี้ มีผู้เรียกแตกต่างกันไปตามความคิดเห็นและความเหมาะสม ได้แก่ อุปกรณ์การสอน โสตทัศนอุปกรณ์หรือโสตทัศนอุปกรณ์ สื่อการเรียน สื่อการเรียนการสอน สำหรับงานวิจัยนี้เรียกเครื่องมือที่ช่วยในการเรียนรู้ว่า สื่อการเรียนการสอนเพราะมีความเห็นสอดคล้องกับคำกล่าวของ สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : 43) ที่ว่า "แต่ละคำมีความหมายถึงตัวกลางทั้งสิ้น แต่มีความหมายกว้างขวาง ลึกซึ้งแตกต่างกัน สื่อการสอนเน้นที่ตัวผู้สอน สื่อการเรียนเน้นที่ตัวผู้เรียน แต่เนื่องจากการเรียนการสอนมักเกิดเกี่ยวเนื่องกันจึงน่าจะเรียกตัวกลางที่ใช้ในการเรียนการสอนว่า สื่อการเรียนการสอน"

1. ความหมายและประเภทของสื่อการเรียนการสอน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2525 : 16) ให้ความหมายสื่อการเรียนการสอนไว้ว่า

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะเลือกต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน คือ

ช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทักษะ และกิจนิสัยที่พึงประสงค์ อาจจะเป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลาย ๆ ในสิ่งต่อไปนี้ 1. หนังสือเรียนประจำวิชา 2. หนังสืออ่านประกอบ 3. หนังสืออ้างอิง 4. อุปกรณ์ประกอบการเรียน 5. วัสดุฝึก 6. คู่มือสอนหรือ คู่มือครู

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 70) กล่าวว่า

สื่อการเรียนการสอน (Instructional Media) หรืออุปกรณ์การสอน หมายถึง เครื่องช่วยในการเรียนการสอนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ต้องการ ทำให้การเรียน การสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ และเกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังรวมถึงกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ ที่นำมาประกอบการเรียนการสอน ที่เรียกว่า "สื่อการสอนประเภทกิจกรรม" เช่น การใช้เกม บทบาทสมมติ ฯลฯ

ทัศนีย์ ศุภเมธี (2535 : 181) กล่าวถึง ความหมายของสื่อการเรียน

การสอน ไว้ว่า

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมทั้งวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เป็นสื่อกลางระหว่างครูผู้สอน ให้สามารถสื่อหรือถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ไปยังผู้เรียน หรือหมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางในการนำความรู้ ความคิด ตลอดจนเจตคติ จากครูไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนครั้ง นั้น ๆ ได้เป็นไปตามจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ หรือกล่าวได้ว่าสื่อการเรียนการสอนเป็น ตัวกลาง ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็วถูกต้อง และตรงเป้าหมาย

สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : 43) ได้กล่าวถึงความหมายของสื่อการเรียน การสอนไว้ว่า "หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่ผู้สอนและผู้เรียนนำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อ ช่วยให้การบวนการเรียนรู้น่าสนใจไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ วัสดุสิ่งของที่มีอยู่ใน ธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการและกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ"

ความหมายของสื่อการเรียนการสอนที่นำมากล่าว สรุปได้ว่า สื่อการเรียน- การสอน หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างนำมาใช้เป็นเครื่องมือหรือตัวกลางให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อ เกิดทักษะและมีทัศนคติ ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างถูกต้องและรวดเร็ว



สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : 48-49) ได้จำแนกประเภทของสื่อการเรียน การสอน ออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ซึ่งสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนประเภทแรก คือ สื่อ ประเภทโสต-ทัศนวัสดุ แบ่งออกเป็น 6 พวก คือ รูปภาพ วัสดุสายเส้น วัสดุสามมิติ วัสดุประกอบ แผ่นป้าย วัสดุสิ่งพิมพ์ และวัสดุประกอบการทดลอง ประเภทที่สอง คือ สื่อประเภทโสตทัศนอุปกรณ์ แบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ จำพวกเครื่องฉายและเครื่องเสียง ประกอบด้วยตัวเครื่อง (Hardware) และวัสดุที่ใช้กับเครื่อง (Software) และจำพวกเครื่องมือ (Appratus) ส่วนสื่อประเภทที่สาม คือ สื่อประเภทเทคนิควิชาการ แบ่งออกเป็น 2 จำพวก คือ จำพวกกิจกรรม และจำพวกบทเรียนสำเร็จรูป

ส่วนสื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย ศรีสุดา จริยากุล (2525 : 18-21) ได้จำแนกออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ 3 ประเภทเช่นเดียวกัน แต่มีรายละเอียดที่แตกต่าง ไปจากที่สมบูรณ์ สงวนญาติ ได้กล่าวไว้ สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ประเภทแรก คือ ประเภทวัสดุเป็นสื่อที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นหรือเป็นสื่อที่ผลิตขึ้นใช้เอง ซึ่งหาได้จากวัสดุ ธรรมชาติ วัสดุราคาถูกที่หาซื้อได้ง่าย วัสดุได้เป่าจากหน่วยงานต่าง ๆ วัสดุอุปกรณ์ที่ขอซื้อได้ แห่งวิทยากรในท้องถิ่น และวัสดุที่มีผู้ผลิตจำหน่าย สื่อประเภทที่สอง คือ ประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ อุปกรณ์ประเภทเครื่องเสียง ประเภทเครื่องฉาย และอุปกรณ์อื่น ๆ เช่น กระดานดำ สื่อประเภท ที่สาม คือ ประเภทวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูและนักเรียนจัดขึ้นเพื่อส่งเสริม ความรู้ในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2. คุณค่าของสื่อการเรียนการสอน

การนำสื่อการเรียนการสอนไปเป็นเครื่องมือช่วยในการสอน นอกจากจะเป็นการ ช่วยกระตุ้นหรือเร้าให้นักเรียนสนใจในการเรียน เป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ สนุกสนาน ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเนื้อหาได้เร็วขึ้นและตรงตามจุดประสงค์แล้ว สื่อการเรียนการสอนยังมีคุณค่าอีกหลายประการดังที่ สมบูรณ์ สงวนญาติ (2534 : 44) กล่าว ไว้ซึ่งสรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนช่วยให้นักเรียนสนใจเรียนและอยากมีส่วนร่วมในการเรียน มากขึ้น ช่วยให้ครูบรรยายน้อยลงแต่นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ช่วยให้ผู้สามารถเอาชนะข้อจำกัด ต่าง ๆ ในการเรียนได้ เช่น ช่วยทำให้สิ่งที่เป็นามธรรมเป็นรูปธรรมมากขึ้น ทำสิ่งที่ซับซ้อน ให้ง่ายขึ้น ทำสิ่งที่อยู่ไกลมาศึกษาในห้องเรียนได้ ฯลฯ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดและแก้

ปัญหาในการเรียนรู้ และทำให้นักเรียนเกิดความประทับใจ มั่นใจ และจดจำได้นาน

3. ความจำเป็นและความสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอน

ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ ทั้งนี้เพราะ ประการแรก เนื่องจากวิชาภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ การจะฝึกให้นักเรียนมีทักษะการใช้ภาษา สามารถใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ครูต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติบ่อย ๆ ประการที่สอง เนื่องจากวิชาภาษาไทยบางเนื้อหามีกฎเกณฑ์ที่ต้องทำความเข้าใจ การใช้สื่อการเรียนการสอนจะทำให้การเรียนการสอนน่าสนใจ ทำให้นักเรียนเข้าใจได้ดีขึ้น ส่วนความจำเป็นอีกประการหนึ่งนั้น เนื่องจากบางเนื้อหาเป็นเรื่องไกลตัว ถ้าครูใช้สื่อการเรียนการสอนมาประกอบการอธิบายก็จะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ดังที่ สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523 : 223) กล่าวว่า "วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระมาก เพื่อให้การเรียนการสอนเกิดผลสัมความมุ่งหมาย ครูภาษาไทยต้องมีการเตรียมตัวในการสอนเป็นอย่างดี และในการเรียนการสอนบางเรื่องซึ่งอยู่ไกลทั้งตัวครูและนักเรียน จึงจำเป็นต้องนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ในห้องเรียน"

เมื่อครูเห็นความจำเป็นของสื่อการเรียนการสอน และได้นำมาใช้ประกอบการสอน ส่อมจะทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ดังที่ ศรีสุดา จริยากุล (2525 : 11-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการเรียนการสอนไว้ สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ภาษาไทยได้รวดเร็ว ไม่ต้องเสียเวลาอธิบายความหมายหรือวิธีการต่าง ๆ อย่างยืดเยื้อ ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกฝนและมีทักษะการใช้ภาษาดีขึ้น ช่วยพัฒนาความคิดและความริเริ่มสร้างสรรค์ และทำให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย

4. การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยที่มีประสิทธิภาพ ครูมักจะวางแผนการสอนก่อนสอนเสมอเพื่อเลือกเนื้อหา เลือกวิธีสอนหรือกิจกรรมการเรียนการสอน เลือกสื่อที่จะใช้ประกอบการสอน และเลือกวิธีประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอน สำหรับการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนนั้น เนื่องจากสื่อการเรียนการสอนมีหลายประเภท แต่ละประเภทแต่ละจำพวกต่างก็มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนกัน ดังนั้นการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปตามที่มุ่งหวัง จึงควรมีหลักเกณฑ์หรือข้อควรคำนึงสำหรับพิจารณา

เลือกใช้ที่เหมาะสม ได้มีผู้กล่าวถึงข้อควรคำนึงและหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
ในวิชาภาษาไทยไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2523 : 221) ได้กล่าวถึง
ข้อควรคำนึงในการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ สรุปได้ว่า สื่อการเรียนการสอนที่ครูเลือกมา
ใช้นั้นต้องเหมาะสมกับอายุ สติปัญญา ความต้องการและความสนใจของนักเรียน มีความสอดคล้อง
กับเรื่องที่จะสอน ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มีลักษณะที่ชวนให้นักเรียนสนใจ ช่วยให้เกิดโน้ตส์
ที่ถูกต้องชัดเจน ช่วยให้นักเรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น เกิดทักษะเพิ่มขึ้น ทำให้นักเรียน
สนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียน ช่วยเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ช่วย
ให้ประหยัดเวลาในการเรียนการสอน และไม่แพงจนเกินไป ใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่า

ศรีสุดา จริยาภกุล (2525 : 13) เสนอหลักเกณฑ์การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน
ในวิชาภาษาไทยที่ครูภาษาไทยอาจนำมาเป็นแนวทางเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนได้ สรุปได้ว่า
สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการสอนวิชาภาษาไทยควรเป็นสื่อที่จัดขึ้นตามวัตถุประสงค์และ
เนื้อหาที่ต้องการสอนในแต่ละครั้ง ควรวางแผนการนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้เพื่อช่วยให้นัก
เรียนเกิดทักษะทางภาษาในลักษณะบูรณาการในรูปทักษะสัมพันธ์ด้วยการนำสื่อการเรียนการสอน
มาใช้โดยให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน อย่างสัมพันธ์กัน สำหรับการสอนเนื้อหา
ที่เป็นวรรณคดีบางครั้งครูไม่ควรนำสื่อการเรียนการสอนมาใช้ เพราะบางเนื้อหาครูควรให้นักเรียน
เกิดจินตนาการเองจากภาษาที่กวีบรรยายไว้

5. การใช้สื่อการเรียนการสอน

นอกจากการมีหลักเกณฑ์การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมแล้ว ถ้าครู
สามารถนำสื่อการเรียนการสอนนั้นมาใช้ได้อย่างมีหลักการ เหมาะกับเวลา และโอกาส จะยิ่งทำให้
การเรียนการสอนที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพ ดังที่มีผู้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอน
ไว้ดังนี้

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรษ์ (2523 : 224) ได้เสนอแนะ
การใช้สื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า การใช้สื่อการเรียนการสอนให้ประสบผล
ตามจุดประสงค์ที่ต้องการนั้น ครูสามารถนำสื่อมาใช้ได้ในทุกขั้นตอนของการสอน คือ ขึ้นนำเข้า
สู่บทเรียน ขึ้นอธิบายบทเรียน ขึ้นสรุปบทเรียน และขึ้นวัดผล แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

ในการสอนแต่ละครั้งเป็นสิ่งสำคัญด้วย

ซีของค์ พรหมวงศ์ (2525 : 18-19) ได้เสนอหลักการสำคัญในการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ครูควรมีถือไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ในการใช้สื่อการเรียนการสอนครูควรนำธรรมชาติความชอบเล่นของนักเรียนมาเป็นตัวนำในการถ่ายทอดความรู้ ด้วยการนำวัสดุอุปกรณ์มาใช้ประกอบการสอนและจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมตลอดเวลาตามความเหมาะสม และระดับความสนใจของนักเรียน ใช้สื่อการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์ในการใช้สื่อการเรียนการสอนควรยึดหลักการใช้สื่อประสม มีการทดสอบหาประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้นใหม่หรือที่มีผู้ผลิตขึ้นจำหน่ายก่อนนำมาใช้ และควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตและใช้สื่อการเรียนการสอนให้มากที่สุด

6. สื่อมวลชนกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

6.1 ความหมายและประเภทของสื่อมวลชน

นภาพรณี อัจฉริยะกุล (2525 : 5) กล่าวถึงความหมายของสื่อมวลชนว่า สื่อมวลชน (Mass Media) เป็นที่รู้จักกันทั่วไปว่า หมายถึง สื่อหรือตัวกลาง (Medium) ซึ่งจะนำเรื่องราว ข่าวสาร ความรู้ หรือเนื้อหาสาระใดก็ตามไปสู่มวลชน (Mass) เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจต่อกัน รวมทั้งความบันเทิง ภายใต้กรอบข้อบังคับตามระเบียบข้อบังคับและกฎหมาย

นอกจากนี้ยังได้กล่าวเพิ่มเติมว่า "สื่อมวลชน นั้นมี 4 อย่าง คือ สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์"

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 201) กล่าวว่า "สื่อมวลชน คือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการนำข่าวสาร ไปสู่มวลชน โดยทำหน้าที่เป็นสื่อกลางของข่าวสารต่าง ๆ" และได้จำแนกประเภทของสื่อมวลชนทั้งที่เป็นอักษรและเสียงซึ่งเป็นที่รู้จักกันคือออกเป็น 5 ประเภท คือ หนังสือพิมพ์ข่าว นิตยสารหรือหนังสือรายปักษ์ต่าง ๆ วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์

จากความหมายและประเภทของสื่อมวลชนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า สื่อมวลชน คือ สื่อกลางในการนำข่าวสาร ความรู้ และความบันเทิงไปสู่มวลชน แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1. สื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ และนิตยสารหรือวารสาร 2. วิทยุกระจายเสียง

3. วิทยุโทรทัศน์ และ 4. ภาพยนตร์

6.2 ความจำเป็นและประโยชน์ของสื่อมวลชนในฐานะสื่อการเรียนการสอน สุจริต เพียรชอบ (2534 : 254) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่

ครูภาษาไทยควรนำสื่อมวลชนมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยว่า

สังคมไทยในปัจจุบัน . . . โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีที่ใช้ในด้านสื่อสารมวลชน มีความเจริญก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ชาวคราวต่าง ๆ ได้รับการเผยแพร่อย่าง รวดเร็วทั้งทางด้านหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เด็กไทยของเราได้ใช้ สื่อสารมวลชนเหล่านี้เพื่อการศึกษาหาความรู้และเพื่อความบันเทิง ตั้งแต่ต้นนอนจน กระทั่งหลับไป จึงเป็นที่ยอมรับกันว่า หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อชีวิตของ คนไทยในปัจจุบันมาก สารที่ส่งมาโดยทางสื่อสารมวลชนนั้นมีประโยชน์แก่คนเสมอไป บางที ก็มีสิ่งที่เป็นโทษคิดมาด้วย โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่ผิดพลาด ชาวอาชญากรรมที่เหี้ยม โหด ทารุณ เป็นเสมือนยาพิษ ย้อมใจเยาวชนให้มึนงงใจแข็งกระด้างขึ้น ภาพ และ ชาวลามกอนาจาร ตลอดจนการโฆษณาชวนเชื่อของให้เกิดการหลงผิด ครูภาษาไทย ในฐานะที่เป็นครูอนุรักษ์ ถิ่นทอด แก้วไข และปรับปรุงภาษาไทยให้ถูกต้องตาม หลักการใช้ภาษาไทย จึงมีภาระหนักพอสมควร ในอันที่จะสอนให้นักเรียนเป็นผู้รู้จัก แสวงหาความรู้ ความบันเทิงจากการฟัง และการอ่าน แต่ในขณะที่เดียวกัน ก็ต้อง พยายามสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเรียนเป็นผู้ฟัง ผู้อ่านที่มี วิจารณญาณ รู้จักคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล รู้จักเลือกฟัง เลือกอ่านสิ่งที่มีคุณค่า และมีประโยชน์ ตลอดจนรู้จักพิจารณาข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่มากับสื่อมวลชน

ก่อน สวัสดิ์พาณิชย์ (2534 : 13) ได้กล่าวถึงการนำสื่อมวลชนมาใช้
ประโยชน์ในการศึกษาว่า

ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้เพิ่มพูนมากขึ้นอย่างรวดเร็ว โรงเรียนจึงไม่ควรสอน ให้เด็กท่องจำเอาความรู้เท่านั้น แต่การสอนให้เด็กเรียนเอาวิธี เรียนสำหรับศึกษา หาความรู้เพิ่มเติม วิธีสอนให้เด็กรู้จักวิธีเรียนคงมีอยู่หลายวิธี แต่วิธีซึ่งครูอาจ ทำได้ง่าย ๆ ก็คือ วิธีให้เด็กเรียนเพิ่มเติมจากการบริโภคสารการของ สื่อมวลชน . . . สื่อมวลชน ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์จะช่วยชักนำให้เด็กรู้จักเรียนอย่าง

เอาจริงเอาจังมากขึ้น สำหรับราชการบันทึกนั้นถ้าครูสอนให้เด็กรู้จักวิจารณ์และวิเคราะห์ นักเรียนก็จะเป็นผู้วิเคราะห์ราชการของสื่อมวลชนซึ่งฉลาดขึ้น . . . การสอนให้เด็กรู้จักวิเคราะห์และใช้วิจารณญาณให้ถูกต้องก็ถือว่าเป็นการสอนให้เด็กรู้จักวิธีเรียนและวิธีคิดอย่างมีเหตุผล ในเมื่อเรื่องที่จะใช้เรียนนั้นเด็กต้องพบเห็นอยู่ทุกเมื่อเชียววัน ทำไมโรงเรียนจึงไม่ลวดยโอกาสใช้ประสบการณ์ของเด็กให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาให้มากขึ้น ราชการโฆษณาสินค้าซึ่งเด็กได้อ่านได้ฟัง ได้ชมจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์นั้น แทนที่จะเป็นสิ่งที่น่ารังเกียจกลับจะกลายเป็นสื่อการเรียนที่มีประโยชน์ ถ้าโรงเรียนนำมาใช้สอนให้เด็กรู้จักตรวจสอบ วิเคราะห์ และตัดสินใจ

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 202) กล่าวว่า ครูภาษาไทยสามารถนำสื่อมวลชนมาใช้ประโยชน์เป็นสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยได้ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. นำมาใช้สอนทักษะการใช้ภาษาทั้ง 4 ด้าน
2. นำมาเป็นอุปกรณ์ในการวิเคราะห์เรื่องราวและถ้อยคำต่าง ๆ เป็นอุปกรณ์สอนเรื่องระดับภาษา ศิลปะการใช้ภาษา และการวิจารณ์
3. นำมาเป็นตัวอย่างในเรื่องความบกพร่องของการใช้ภาษาทั้งทางตรงและทางอ้อม
4. นำมาเป็นแบบอย่างในการสอนเขียน

จากที่นักการศึกษาทั้งสามท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการนำสื่อมวลชนมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย สรุปได้ว่า เนื่องจากในปัจจุบันสื่อมวลชนเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของมวลชนทุกวัย ทั้งในด้านการให้ความรู้ ให้ความบันเทิง และเสนอสาระต่าง ๆ ครูภาษาไทยจึงควรนำสื่อมวลชนมาเป็นสื่อการเรียนการสอนเพื่อฝึกให้นักเรียนได้มีวิจารณญาณในการรับสารทั้งจากการอ่านและการฟัง เพื่อให้นักเรียนได้ดูและเลียนแบบแบบอย่างการใช้ภาษาที่ถูกต้อง และเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันแก้ไขการใช้ภาษาที่ผิดพลาดของสื่อมวลชนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

พฤติกรรมการณ์สอนด้านการวัดและประเมินผลการเรียน

1. ความหมายของการวัดและประเมินผล

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 196-197) กล่าวถึง ความหมายของการวัดผล และประเมินผลไว้ดังนี้

การวัดผล (Measurement) หมายถึง การกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งของ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปหรือปฏิบัติตามกฎ จึงมีลักษณะเป็น ปริมาณ (Objective) และเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นสิ่งที่สังเกตได้และวัดได้ . . .

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การนำผลที่ได้จากการทดสอบหรือการ วัดผลมาสรุปตีค่าว่าคุณภาพเป็นอย่างไรบ้าง อย่างมีหลักเกณฑ์

สุพิน บุญช่วงศ์ (2531 : 223) ได้กล่าวถึงความหมายของการวัดผลและ ประเมินผลไว้ว่า

การวัดผล หมายถึง กระบวนการที่ได้มาซึ่งตัวเลข จำนวน หรือปริมาณใด ปริมาณหนึ่ง โดยอาศัยเครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ เช่น การตรวจผลงาน การ สังเกต การสอบถามหรือสัมภาษณ์ และการใช้แบบทดสอบ เป็นต้น . . . การ ประเมินผล หมายถึง กระบวนการที่นำเอาผลของการวัดมาพิจารณาเปรียบเทียบกับ เกณฑ์มาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่ง แล้วตัดสินออกมาว่าสูง-ต่ำกว่าเกณฑ์ หรือเก่ง- อ่อน-ปานกลาง

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2533 : 2, 5) กล่าวว่า "การวัดเป็นการรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนที่อยู่ในกระบวนการเรียนการสอน ข้อมูลนั้นกำหนดเป็นตัวเลขซึ่งเป็น ปริมาณที่มีความหมายแทนคุณภาพ หรือคุณลักษณะของสิ่งที่ต้องการวัด หรือเป็นการแปลงคุณลักษณะ หนึ่งจากสิ่งที่วัดนั้นโดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพให้เป็นปริมาณมากน้อยของสิ่งที่วัด" และ กล่าวถึงความหมายของการประเมินผลไว้ว่า "หมายถึงกระบวนการที่ต่อเนื่องจากการวัดโดยมี การตรวจสอบตัดสินคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมีเหตุผลด้วยกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานเป็นตัวกำหนด ว่าคุณลักษณะที่วัดนั้นมีคุณค่าอย่างไร"

ความหมายของการวัดผลและประเมินผลที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลนี้เป็นกระบวนการหนึ่งในการเรียนการสอนที่มีความต่อเนื่องและสัมพันธ์กัน กล่าวคือ การวัดผลเป็นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของนักเรียนด้วยวิธีการหรือเครื่องมือต่าง ๆ โดยกำหนดข้อมูลที่ได้เป็นค่าตัวเลข นำค่าตัวเลขที่วัดได้มาประเมินผล โดยนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วสรุปหรือตัดสินว่าค่าตัวเลขที่ได้จากการวัดนั้นมีคุณค่าหรือคุณภาพเป็นอย่างไร

2. ความสำคัญของการวัดและประเมินผล

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลไว้ดังนี้ รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 196) กล่าวว่า "การวัดผลและประเมินผล การศึกษาถือเป็นหน้าที่สำคัญของคุณครูที่ให้การศึกษากับนักเรียน ไม่ว่าจะเป็นการให้การศึกษาด้วยวิธีใด ๆ ก็ตาม เพื่อที่จะได้ทราบว่าผลการเรียนการสอนที่นักเรียนได้รับผลตามต้องการหรือไม่ เพียงไร หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร"

พร้อมพรรณ อุดมสิน (2533 : 1) กล่าวถึงความสำคัญของการวัดและประเมินผลไว้ว่า

การวัดและประเมินผลจะเป็นเครื่องมืออื่นหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในระดับนั้นหรือในวิชานั้น เพราะผลจากการวัดและประเมินผลจะเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจของคุณครูผู้สอนและนักการศึกษา เพื่อใช้ในการปรับปรุงวิธีสอน การแนะแนว การประเมินผลหลักสูตร แบบเรียน การใช้อุปกรณ์การสอนตลอดจนการวัดระบบบริหารทั่วไปของโรงเรียน และนอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงการเรียนของผู้เรียนให้เรียนได้ผลดียิ่งขึ้น

สุจิต เพียรชอบ (2534 : 271) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการวัดและประเมินผลในวิชาภาษาไทยไว้ว่า "ในการเรียนการสอนภาษาไทย การวัดและประเมินผลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นเครื่องช่วยให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอน ได้ทราบว่าผลการเรียนการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ หรือบรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากน้อยเพียงใด"

ความสำคัญของการวัดและประเมินผลที่นำมากล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลจะทำให้ครูทราบว่าผลการเรียนการสอนที่ครูจัดนั้นมีประสิทธิภาพหรือทำให้การเรียน

บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่เพียงใด อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ครูได้ทราบว่าควรจะปรับปรุงการสอนของตนและการเรียนของนักเรียนอย่างไร จึงจะทำให้การเรียนการสอนนั้นได้ผลดียิ่งขึ้น

3. วัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผล

รุ่งทิวา จักรกร (2527 : 201-202) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการวัดและประเมินผล มี 2 ประการ คือ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative Evaluation) และเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) ซึ่งสรุปรายละเอียดได้ว่า การประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนเป็นการประเมินผลใน 2 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการตรวจสอบความรู้พื้นฐานก่อนสอน เพื่อจัดกลุ่มนักเรียนหรือจัดสอนความรู้พื้นฐานที่จำเป็นและเพื่อประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการสอนให้ได้ผลดีที่สุด ระยะที่สองเป็นการประเมินผล การเรียนตลอดเวลาที่สอนตามจุดประสงค์ของการสอน การประเมินผลระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบว่าเมื่อดำเนินการสอนไปแล้วนักเรียนเกิดพฤติกรรมความสามารถตามจุดประสงค์หรือยัง เมื่อประเมินผลแล้วพบว่า นักเรียนไม่บรรลุตามจุดประสงค์ของการสอน ครูจะต้องวิเคราะห์ให้ได้ว่าข้อบกพร่องนั้นเกิดจากความรู้พื้นฐานของนักเรียน วิธีสอนของครู วิธีวัดผล หรือการตั้งจุดประสงค์สูงเกินความสามารถของนักเรียน เมื่อพบข้อบกพร่องแล้วครูต้องปรับปรุงการสอนทั้งที่ส่วนการประเมินผลเพื่อตัดสินผลการเรียน (Summative Evaluation) เป็นการประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียนของนักเรียนเมื่อเรียนจบแต่ละเทอม หากพบว่านักเรียนบกพร่องในจุดประสงค์ใด ครูควรจัดการซ่อมเสริมให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์นั้น ๆ

สุจริต เพียรชอบ (2534 : 272) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยไว้ สรุปได้ว่า

1. เพื่อทดสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียน เพื่อช่วยให้ครูจัดการสอนได้เหมาะสมกับนักเรียน และเพื่อแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถทางภาษาของนักเรียน
2. เพื่อสร้างความสนใจให้นักเรียนเกิดความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนและเพื่อช่วยให้นักเรียนได้ทราบผลการเรียนของตนเป็นระยะ ๆ
3. เพื่อวัดพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน เพื่อช่วยให้ครูทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนแต่ละคนว่ามีข้อบกพร่องหรือเด่นในด้านใด จะได้ช่วยแก้ไขและสอน



เสริมให้ดีขึ้น และเพื่อเป็นแนวทางให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการเลือกวิชาเรียนในสาขาวิชาภาษาไทยต่อไป

4. เพื่อทราบทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทยและหาทางช่วยเหลือให้นักเรียนมีทัศนคติดีขึ้น

5. เพื่อให้ครูได้ทราบว่าการสอนของตนมีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด จะได้ปรับปรุงการสอนให้ประสบผลดีขึ้น

6. เพื่อปรับปรุงวิธีการทดสอบและข้อทดสอบให้มีคุณภาพดีขึ้น

จากวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลที่กล่าวมาข้างต้น นับได้ว่าการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นพฤติกรรมที่สำคัญอีกพฤติกรรมหนึ่งที่ครูต้องกระทำในทุกกระชะของการสอน เพราะนอกจากจะเป็นแนวทางเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียนแล้ว ยังเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนกระตือรือร้นและสนใจเรียนมากขึ้นด้วย

4. หลักสำคัญในการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการเรียนจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าหากครูกำหนดถึงและปฏิบัติตามหลักการในการวัดและประเมินผลที่ดี ซึ่งหลักการในการวัดและประเมินผลที่ครูภาษาไทยสามารถนำไปเป็นแนวทางได้นั้น มีผู้เสนอไว้ดังนี้

สุพิน บุญชูวงศ์ (2531 : 225) กล่าวถึง หลักทั่วไปของการวัดและประเมินผลไว้ซึ่งสรุปได้ว่า หลักในการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้ผลที่แน่นอนเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้ ครูควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนก่อนจะวัด เช่น กำหนดว่าจะวัดเพื่ออะไร มีจุดประสงค์อย่างไร และเพื่อให้ผลจากการวัดเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการและเป็นจริงมากที่สุด ครูควรกำหนดเครื่องมือและกลวิธีต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ โดยพิจารณาใช้เครื่องมือและกลวิธีหลาย ๆ อย่างตามขีดจำกัดของเครื่องมือและวิธีการนั้น ๆ

สุจริต เพ็ชรชอบ (2534 : 274-280) กล่าวถึงหลักสำคัญในการวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยไว้ สรุปได้ว่า การวัดและประเมินผลวิชาภาษาไทยให้ได้ผลดีครูควรวัดพฤติกรรมของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย ในการวัดผลทุกครั้งครูควรกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา จำนวนข้อที่ต้องการวัดให้แน่นอน โดยอาจทำเป็นตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อช่วยกำหนดการวัด

ผลให้ครบทุกด้านตามความต้องการของหลักสูตร ครูควรวัดผลโดยใช้ข้อสอบแบบปรนัยเพื่อให้สามารถวัดผลได้ครอบคลุมเนื้อหาและควรใช้ข้อสอบแบบอัตนัยเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ครูควรใช้วิธีการในการวัดผลหลาย ๆ วิธีการเพื่อให้สามารถวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนได้ทุกด้าน ครูควรวัดและประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอและเป็นขบวนการที่ต่อเนื่อง ครูควรรวบรวมและบันทึกผลการประเมินไว้เพื่อแสดงผลให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ทราบและเพื่อนำผลนั้นมาเป็นเครื่องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือใช้ประกอบการพิจารณาในการประเมินผลการสอนในโอกาสต่อไป ครูควรวัดและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียนหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะ ทักษะคิด การใช้เหตุผล เป็นต้น ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนของตนเองและของเพื่อน ครูใช้การวัดผลและประเมินผลที่ดี กล่าวคือ ใช้เครื่องมือวัดผลที่มีความเที่ยงตรงสูง เชื่อถือได้มากที่สุด ประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน สามารถประเมินผลได้สะดวก รวมทั้งการมีความบริสุทธิ์ยุติธรรมในการประเมินผล

5. การดำเนินการและวิธีการวัดและประเมินผล

สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์ และจันทิมา พรหมโชคกุล (2525 : 231) ได้กล่าวถึง การดำเนินการวัดผลที่ถูกต้องไว้ สรุปได้ว่า ในการดำเนินการวัดและประเมินผลครูควรปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การวัดที่ดี ได้แก่ แจ้งให้นักเรียนทราบกำหนด วัน เวลา สอบล่วงหน้าอย่างน้อย 2 วัน บอกจุดมุ่งหมายในการวัดให้นักเรียนทราบก่อน จัดบรรยากาศการวัดผลในลักษณะที่เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ใช้เครื่องมือที่มีสภาพสมบูรณ์ใช้งานได้ และต้องให้ความยุติธรรมแก่นักเรียนเท่ากันทุกคน

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2534 : 9) ได้เสนอวิธีการปฏิบัติในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงผลการเรียน ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)ไว้ สรุปได้ว่า ในการวัดและประเมินผลการเรียน ครูต้องแจ้งให้นักเรียนทราบจุดประสงค์การเรียนรู้อัน วิธีการวัดและประเมินผลการเรียน เกณฑ์การผ่านจุดประสงค์หรือเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชานั้น ๆ การกำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการวัดจะต้องให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และด้านกระบวนการ ควรดำเนินการ

วัดและประเมินผลเป็น 3 ระยะ คือ วัดและประเมินผลก่อนเรียนเพื่อศึกษาความรู้พื้นฐานของนักเรียน วัดและประเมินผลระหว่างเรียนเพื่อศึกษาผลการเรียน เพื่อจัดการสอนซ่อมเสริม เพื่อนำคะแนนไปรวมกับการวัดและประเมินผลปลายภาค และวัดและประเมินผลปลายภาคเรียน เพื่อตรวจสอบผลการเรียน

สุจิต เจียรชอบ (2534 : 280-284) กล่าวถึงวิธีวัดผลการเรียนการสอนภาษาไทย สรุปได้ว่า ในการวัดผลวิชาภาษาไทยครูควรใช้วิธีการวัดผลหลาย ๆ วิธีประกอบกัน ทั้งนี้เพื่อให้การวัดผลมีประสิทธิภาพ สามารถวัดได้ถูกต้อง ตรงตามความเป็นจริง และได้เสนอวิธีต่าง ๆ สำหรับวัดผลไว้ ได้แก่ การถาม-ตอบปากเปล่า การสอบปากเปล่า การสัมภาษณ์ การสนทนา การอภิปราย การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต การใช้แบบสอบถาม การให้นักเรียนทำรายงานเสนอผลการค้นคว้าเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคล การใช้มาตราส่วนประเมินค่า การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน และการวัดผลพฤติกรรมหรือความสามารถของนักเรียน โดยใช้แผนภูมิแสดงเกณฑ์ตามที่กำหนดขึ้น

การดำเนินการและวิธีการวัดและประเมินผลที่กล่าวมา สรุปได้ว่าในการวัดและประเมินผลการเรียนครูควรดำเนินการวัดผลในลักษณะที่ให้โอกาสนักเรียนมีความพร้อมที่จะแสดงความรู้ความสามารถในสิ่งที่ต้องการวัดออกมาอย่างเต็มที่ และใช้วิธีการหรือเครื่องมือวัดผลที่สามารถวัดสิ่งที่ต้องการได้อย่างแท้จริง

พฤติกรรมการสอนด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและการควบคุมชั้นเรียน

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

1.1 ความหมายของปฏิสัมพันธ์

ประคินันท์ อุปรมัย (2523 : 133) กล่าวว่า "ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล 2 คน หรือบุคคล 2 ฝ่าย โดยต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกัน เจมส์ วัตสัน และ แอน ฮิล (James Watson and Anne Hill, 1984 : 88) กล่าวถึง ความหมายของคำว่า ปฏิสัมพันธ์ไว้ว่า "การกระทำหรือการสื่อสารต่อกันระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือระหว่างกลุ่มสังคมตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยการกระทำหรือ

การสื่อสารนั้นอาจเป็นพฤติกรรมที่ใช้วาจาหรือพฤติกรรมที่ไม่ใช้วาจาก็ได้

จากความหมายของคำว่า ปฏิสัมพันธ์ ที่กล่าวมา จึงสรุปได้ว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเกิดจากการกระทำหรือการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน

1.2 ความสำคัญและลักษณะปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างครูกับนักเรียน

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลายองค์ประกอบ ที่มีผลต่อบรรยากาศการเรียนการสอนในห้องเรียนและมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังที่ อบรม สนิทपाल และกุลชลี อวงศ์วิพร (2523 : 36) กล่าวว่า "ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนจะเป็นเครื่องบอกให้รู้ว่าเด็กประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวต่อการเรียนรู้" ถ้าหากครูปรารถนาให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดี ครูควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน ทั้งนี้เพราะปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนมีส่วนช่วยทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในห้องเรียน (ประคินันท์ อุปรมัย, 2523 : 133) อันจะช่วยให้ส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพจิตดี มีความสนใจและตั้งใจเรียน (สุพล วัจนินท์, 2534 : 9) มีความมั่นใจในการเรียนรู้ ถ้าหากถามเมื่อยังไม่เข้าใจดีพอ และทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่ครูตั้งวัตถุประสงค์ไว้ในที่สุด (พันทิพา อุกฤษฏ, 2523 : 212)

ดังนั้นในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยครูจึงควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้นประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุด ซึ่งลักษณะพฤติกรรมที่ครูควรปฏิบัติเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและเกิดบรรยากาศการเรียนรู้นั้นได้มีผู้กล่าวไว้ดังต่อไปนี้

ประคินันท์ อุปรมัย (2523 : 127-133) ได้กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนที่จะก่อให้เกิดบรรยากาศการเรียนที่ดี ซึ่งสรุปเป็นพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนี้

- ครูควรเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม ตอบคำถาม และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มาก ทั้งนี้เนื่องจากพฤติกรรมของครูลักษณะนี้จะทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน อารมณ์ดีเห็น มีความกระตือรือร้น เพราะได้เคลื่อนไหว ได้ใช้ความคิด ได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ นักเรียนรู้สึกเป็นมิตรกับครู เกิดความเป็นกันเอง มีความไว้วางใจ และทำให้สนใจการสอนหรือกิจกรรมที่ครูมอบหมาย

- ครูควรยกข้อชมเชย สอรับฟังความคิดเห็นที่ดีของนักเรียนและนำความคิดเห็นมาใช้ให้เป็นประโยชน์ กระตุ้นให้นักเรียนใช้ความพยายามอย่างเต็มที่

- ครูควรมีอารมณ์ขัน เพราะอารมณ์ขันของครูจะช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนได้คลายความเครียด ทำให้มีโอกาสหัวเราะด้วยกัน สัมผัสเข้าหากัน อันจะก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นมิตรและเป็นกันเองขึ้น

ชัชพงศ์ พรหมวงศ์ (2525 : 34) กล่าวถึงลักษณะของบรรยากาศการเรียนที่จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีที่สุด สรุปได้ว่า บรรยากาศที่ดีในการเรียนควรเป็นบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกสบายใจ อบอุ่นใจ มีความเป็นกันเอง ปราศจากความรู้สึกหวาดกลัวหรืออายที่จะทำหรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ ซึ่งคำกล่าวของ ชัชพงศ์ พรหมวงศ์ นี้สอดคล้องกับแนวคิดของ สัจจันต์ วิสวธีรานนท์ (2524 : 7-10) ที่กล่าวถึงส่วนประกอบส่วนหนึ่งในการจัดการสอนที่มีประสิทธิภาพ สรุปได้ว่า การสอนของครูที่จะทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้หรือมีคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ครูควรคำนึงถึงความต้องการของนักเรียน คือ ความต้องการความอบอุ่นหรือความต้องการเป็นที่ยอมรับของคนอื่น และความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียง พฤติกรรมการสอนที่ครูควรจัดเพื่อตอบสนองความต้องการความอบอุ่นของนักเรียนได้แก่ ให้ความสนใจแก่นักเรียนทุกคนเสมอหน้ากัน ให้ความสำคัญกับนักเรียนทุก ๆ คน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความสามารถของตน ไม่ตำหนิการกระทำที่ผิดพลาดของนักเรียนอย่างรุนแรงเกินกว่าเหตุ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในตนเองและมีความรู้สึกที่ดีต่อครู ส่วนพฤติกรรมการสอนที่ครูควรจัดเพื่อสนองความต้องการมีเกียรติยศชื่อเสียงนั้น ครูควรให้โอกาสนักเรียนประสบผลสำเร็จในการทำงานด้วยการแนะนำวิธีการหรือแนวทางการทำงานให้ก่อน ชมเชยเมื่อนักเรียนกระทำดีและลงโทษด้วยความระมัดระวังมิให้กระทบกระเทือนต่อการเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนเมื่อนักเรียนทำความผิด

ธีรวัฒน์ นิจเนตร (2528 : 26-28) ได้กล่าวถึงลักษณะและผลการวิจัยเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนแบบต่าง ๆ รวมทั้งได้ประเมินว่าบรรยากาศการเรียนแบบประชาธิปไตยเป็นบรรยากาศที่เหมาะสมซึ่งจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากที่สุด โดยกล่าวว่า

บรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยมีความสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้ รวมทั้งปลูกฝังคุณลักษณะที่จำเป็นหลายประการให้แก่ผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะการเป็นผู้นำ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นหมู่คณะ ความรับผิดชอบต่องาน ความเชื่อมั่นในตนเอง พฤติกรรมกล้าแสดงออก รวมทั้งบุคลิกภาพและสุขภาพจิตที่ดีของผู้เรียน และได้กล่าวถึงพฤติกรรมของครูที่จะก่อให้เกิดบรรยากาศแบบประชาธิปไตยไว้ ดังนี้คือ สนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของเขาอย่างเต็มที่ ตามความถนัดและความสนใจของแต่ละคน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการริเริ่มวางแผน มีการยกย่อง ชมเชยนักเรียน และพร้อมที่จะรับฟังซึ่งกันและกันด้วยความเข้าใจอันดี ไม่มีการบังคับ ขู่ หรือเอาแต่ใจตัวเองโดยไมคำนึงถึงเหตุผล

จากพฤติกรรมของครูที่จะก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า พฤติกรรมของครูที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดี และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนนั้น ควรเป็นพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดบรรยากาศที่ทำให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นใจ ปลอดภัย และมีลักษณะแบบประชาธิปไตย

2. การควบคุมชั้นเรียน

นอกจากการวางแผนการสอน การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่ดี การใช้จิตวิทยาที่เหมาะสม การใช้สื่อประกอบการสอน รวมทั้งการสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนแล้ว การควบคุมชั้นเรียนก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพ ดังที่ เมธี ปิลันธนานนท์ (2524 : 21) ได้กล่าวว่า "การควบคุมชั้นเรียนที่ดีนั้นเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกของการสอนที่ดี" ทั้งนี้เพราะการที่ครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้จะทำให้ให้นักเรียนมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมและทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนไปได้ได้อย่างราบรื่น

เนื่องจากในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ จะมีนักเรียนบางส่วนที่มีความกระตือรือร้น ตั้งใจ และสนใจเรียนและมีบางส่วนที่มีพฤติกรรมตรงกันข้าม ครูจึงจำเป็นต้องควบคุมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนทุกคนสนใจและตั้งใจเรียนให้มีความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดขึ้น ตลอดจนมีความประพฤติหรือมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งวิธีการควบคุมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรม

การเรียนที่ดี ได้มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ศรีสุดา จริยากุล (2525 : 37-38) ได้เสนอวิธีการควบคุมชั้นเรียนโดยทางอ้อมเพื่อให้นักเรียนการสอบดำเนินการไปอย่างราบรื่นไว้ 4 ประการ สรุปได้ว่า วิธีการหรือพฤติกรรมของครูในการควบคุมชั้นเรียนจะทำให้ให้นักเรียนสนใจเรียนเพิ่มขึ้นและทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนไปได้อย่างราบรื่น คือ การอธิบายเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่าย และใช้วิธีสอนที่น่าสนใจ การจัดการชั้นเรียนให้เรียบร้อยได้ด้วยการเตรียมตัวก่อนสอนและใช้สื่อประกอบการสอนทุกครั้งที่การให้คำแนะนำก่อนสิ่งให้นักเรียนทำงาน เมื่อนักเรียนทำงานผิดหรือถูกครูควรนำมาอภิปรายโดยใช้จุดประสงค์ของบทเรียนเป็นเครื่องตัดสินและใช้วิธีให้คำแนะนำมากกว่าจะวิพากษ์วิจารณ์ ในกรณีที่นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสม ครูควรใช้วิธีการชี้ให้นักเรียนเห็นความผิดนั้นและแนะนำให้เปลี่ยนพฤติกรรมเสีย และวิธีการสุดท้าย คือ การดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้นชัดเจน

พันทิพา อุทัยสุข (2523 : 194-195) ได้เสนอวิธีการควบคุมชั้นเรียน ซึ่งสรุปได้ว่า ครูควรปกครองชั้นเรียนด้วยวิธีการที่เน้นควบคู่ไปกับการเสริมแรงโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะของนักเรียน ซึ่งพฤติกรรมของครูที่เป็นลักษณะการชี้แนะ ก็คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนวางแผนและตัดสินใจทำกิจกรรมต่าง ๆ ในกรณีที่เกิดปัญหาในกลุ่มนักเรียน ครูต้องหาทางแก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำอีก ควรทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งในชั้นเรียนด้วยการชมเชยนักเรียนเป็นส่วนรวมเมื่อนักเรียนทำกิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึงและควรแสดงการยอมรับความคิดเห็นที่นักเรียนเสนอมา ส่วนพฤติกรรมที่เป็นลักษณะให้การเสริมแรง ก็คือ การให้รางวัลหรือให้ความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน

สุวรรณา วิริยะประสูตร (2531 : 31) พันทิพา อุทัยสุข (2523 : 194 - 195) และสุจินต์ วิสาขีรานนท์ (2524 : 9) มีความเห็นต่อวิธีการควบคุมชั้นเรียนด้วยการลงโทษ อันเป็นวิธีการหยุดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน สรุปได้ว่า ครูควรใช้วิธีการลงโทษ ด้วยการข่มขู่ การคาดโทษ หรือการลงโทษทางร่างกาย อย่างมีเหตุผลและด้วยความรอบคอบ ไม่ควรลงโทษอย่างพร่ำเพรื่อเพราะจะทำให้เด็กนักเรียนรู้สึกไม่ปลอดภัย และจะมีผลกระทบต่อการเรียนการสอนได้ กล่าวคือ เมื่อนักเรียนถูกลงโทษ นักเรียนจะเกิดความรู้สึกไม่พอใจ เกิดอารมณ์โกรธ และทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อครูผู้สอน ดังนั้นการลงโทษจึงควรเป็นวิธี

สุดท้ายที่ครูจะใช้เพื่อควบคุมชั้นเรียน หากจำเป็นต้องลงโทษนักเรียน ครูควรใช้วิธีการลงโทษให้เกิดประสิทธิภาพที่สุด ด้วยการกำหนดเงื่อนไขการลงโทษให้เหมาะสมกับลักษณะของผู้ถูกลงโทษ ควรลงโทษเป็นการส่วนตัว ลงโทษทันทีที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ต้องลงโทษทุกครั้ง ที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมไม่ควรงดหรือลดโทษเมื่อครูอารมณ์ดี และควรให้การส่งเสริมหรือชมเชยนักเรียนเมื่อมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไปในทางที่ดีเสมอ

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วว่าในสังคมหนึ่ง ๆ คนจะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุขได้ถ้าทุกคนมีคุณธรรมหรือจริยธรรม เพราะจริยธรรมเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ในสังคมด้วยกันอย่างมีความสุข เนื่องจากผู้มีจริยธรรม คือ ผู้ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตนอยู่ในลักษณะที่มีมารยาทอันพึงประพฤติ มีอุดมการวิชาชีพ มีคุณธรรม ศีลธรรม และมีวินัย (สาริทธิ์ บัวศรี, 2524 : 21-22) ในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ ก็เช่นกัน นักเรียนจะอยู่ร่วมกันในสังคมห้องเรียนได้อย่างเป็นสุขอันจะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการเรียนได้นั้น นักเรียนจะต้องเป็นผู้มีจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) (2533 : 1) ที่มุ่งปลูกฝังให้นักเรียนมีคุณลักษณะ ดังนี้ คือ ". . .สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นตามความสามารถของตน" โดยได้กำหนดแนวดำเนินการไว้ข้อหนึ่งว่า "ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับหลักการเสริมสร้างค่านิยมและการพัฒนาจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ" ดังนั้นวิธีการหนึ่งที่ครูจะทำให้นักเรียนอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข และทำให้ครูสามารถควบคุมชั้นเรียนได้ด้วยนั้น คือ การอบรมจริยธรรมให้แก่ นักเรียนตามโอกาสอันควร

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาเป็นวัยที่ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ไม่ชอบการบังคับ ดังนั้นวิธีการที่ดีที่ควรจะนำมาใช้ในการควบคุมชั้นเรียนอีกวิธีหนึ่ง ก็คือ การให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเองและมีวินัยในตนเอง โดยครูทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนร่วมกันกำหนดแนวปฏิบัติตนระหว่างอยู่ในชั้นเรียน (จำรัส นองมาก, 2532 : 40) เพื่อให้ นักเรียนใช้เป็นแนวทางควบคุมความประพฤติของตนเอง และเป็นแนวทางให้ครูใช้ควบคุมนักเรียนให้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ การควบคุมชั้นเรียนด้วยการให้นักเรียนควบคุมและมีวินัยในตนเองนี้ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการสอนของครูและการเรียนรู้อันดีของนักเรียนแล้วยังเป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบและรักเกียรติของตนเองเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบในฐานะพลเมืองดี

ในระบอบประชาธิปไตยต่อไปด้วย (บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2527 : 268)

วิธีการควบคุมชั้นเรียนที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การที่ครูจะควบคุมชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนสนใจการสอนของครูและมีพฤติกรรมการเรียนที่เหมาะสมได้นั้น ครูต้องเตรียมการสอนให้พร้อม ให้การเสริมแรงเมื่อนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ใช้การขี้นะมากการลงโทษเมื่อนักเรียนทำงานไม่ถูกต้องหรือมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อบรมให้นักเรียนมีจริยธรรม และฝึกให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

สุวรรณ เนตชากร (2520) ได้ศึกษา "ความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษา" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูมัธยมศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับขอบเขตหน้าที่ และลักษณะที่พึงปรารถนาของครูในระดับมัธยมศึกษาในเนื้อหา 4 หมวด คือ หมวดความรู้ของครู หมวดทักษะในการสอน หมวดลักษณะที่พึงปรารถนา และหมวดหน้าที่การงาน โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 230 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร และผู้ปกครองของนักเรียน 230 คนนี้ ผลการวิจัยหมวดทักษะในการสอน นักเรียนเห็นว่า ทักษะในการสอนที่จำเป็นสำหรับครู คือ ครูต้องมีความชำนาญในวิชาที่ตนสอน และทักษะที่นักเรียนเห็นว่าเป็นทักษะที่จำเป็นมาก ได้แก่ ทักษะในการสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การถ่ายทอดความรู้ การใช้ภาษาสื่อความหมาย การให้นักเรียนแสวงหาความรู้ การตั้งคำถามตอบคำถาม การควบคุมชั้นเรียน และการให้งานและตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับความคิดเห็นที่นักเรียนและผู้ปกครองเห็นสอดคล้องกันในแต่ละหมวด ปรากฏว่า หมวดความรู้ทั่วไปนักเรียนและผู้ปกครองมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ความรู้ความสามารถสำหรับครู ได้แก่ความรู้เกี่ยวกับวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา หลักสูตร วิธีสอน หลักการวัดและประเมินผล วิธีการสร้างอุปกรณ์การศึกษา หลักจิตวิทยา การแนะแนว และความสามารถทาง

นาฏศิลป์และดนตรี ทหาคทักษะในการสอน ครูควรมีทักษะในการสอนแบบยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทักษะในการถ่ายทอดความรู้ การใช้ภาษาสื่อความหมาย การตั้งคำถามและตอบคำถามอย่างเหมาะสม การควบคุมชั้นเรียนได้ดี และการให้งานตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับข้อเสนอนี้ที่นักเรียนและผู้ปกครองเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับลักษณะของครูที่ดี คือ ครูควรมีความยุติธรรม ตั้งใจสอนอย่างมีประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน รู้จักระงับอารมณ์ มีเหตุผล มีความรู้รอบตัวดีและแต่งกายสุภาพ

วิไลวรรณ ทวีทรัพย์เจริญ (2522) ศึกษา "ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทยและนักเรียนเกี่ยวกับสมรรถภาพครูภาษาไทย" เพื่อหาสมรรถภาพครูภาษาไทยที่พึงปรารถนาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทยและนักเรียนเกี่ยวกับสมรรถภาพของครูภาษาไทย ในด้านงานและหน้าที่ของครู และด้านทักษะของครูภาษาไทยโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด เป็นเครื่องมือในการสอบถามความคิดเห็นตัวอย่างประชากรผู้บริหาร ครูภาษาไทยและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 434 คน ผลการวิจัยพบว่า สมรรถภาพของครูภาษาไทยที่พึงปรารถนา ได้แก่ สมรรถภาพในการสอนและเตรียมการสอน ขยันและกระตือรือร้นในการสอนและปรับปรุงการสอน ใช้ภาษาได้ดีทั้งในการฟัง พูด อ่านและเขียน ถ่ายทอดความรู้ได้ดี พูดเสียงชัดเจน ฟังเข้าใจง่าย และมีเหตุผล ความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารการศึกษากับครูภาษาไทยส่วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นระหว่างครูภาษาไทยกับนักเรียนส่วนใหญ่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้บริหารการศึกษา ครูภาษาไทย และนักเรียนให้ลำดับความสำคัญของสมรรถภาพครูภาษาไทยที่ตรงกัน คือ ด้านการประเมินผล การปกครองชั้นเรียน การแสวงหาความรู้ และการแนะนำ ส่วนสมรรถภาพที่ให้ลำดับความสำคัญแตกต่างกันมาก คือ การมีอารมณ์ขัน ความรักและศรัทธาในอาชีพครูและวิชาภาษาไทย รักและหวังดีต่อเด็ก มีวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนและเร้าความสนใจของนักเรียนได้ดี ใช้กระดานดำเป็น สอนได้อย่างสนุกสนาน สอนให้นักเรียนทำงานด้วยตนเอง สอนให้นักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผล ตรวจงานอย่างมีประสิทธิภาพ สรุบทเรียนได้ชัดเจน มีศิลป์ในการจูงใจ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างฉลาด มีความชำนาญในการออกข้อสอบ และจัดทัศนศึกษาสถานที่สำคัญที่ปรากฏในวรรณคดี



สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2524) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอน ภาษาไทยและผู้บริหารโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ในด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร ด้านโครงสร้างและเนื้อหาวิชา ด้าน การเรียนการสอน ด้านการวัดผลประเมินผล โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด กับตัวอย่างประชากรที่เป็น ผู้บริหาร 145 คน และครูผู้สอน 141 คน ผลการวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นด้วยในระดับมากกับการสอน ภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น การสอนภาษาไทยโดยการสัมพันธ์ทักษะ ความ จำเป็นในการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และเกณฑ์ขั้นต่ำของการผ่านรายวิชาก่อนการเรียน รายวิชานั้น ๆ ส่วนวิธีสอนที่ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า เป็นวิธีที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ใน การสอนในระดับมาก ได้แก่ การฝึกทักษะ การแบ่งกลุ่มค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมติ และเห็น ด้วยในระดับมากเช่นกันว่า ครูที่สอนวิชาภาษาไทยควรใช้แผนการสอนที่ครูจัดทำหรือแผนการสอน ที่หมวดวิชาจัดทำ สำหรับความคิดเห็นในด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นด้วย ในระดับมากกับหลักการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร เช่น การให้ประเมินผลการเรียนเป็น รายวิชาและให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา ส่วนวิธีการการวัดผลที่ ผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นด้วยในระดับมาก คือ วิธีวัดผลโดยวิธีให้ทำข้อทดสอบ ตรวจแบบฝึกหัด หรือรายงานการสอบถาม

จิรภา ลิ้มเลิศเสถียร (2527) ศึกษา "การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยม- ศึกษาคอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2524 ไปใช้ในโรงเรียนรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียน เกี่ยวกับการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ไปใช้ใน ด้านการบริหารและบริการหลักสูตร ด้านจุดประสงค์ทั่วไปของหลักสูตร ด้านอัตราเวลาเรียนด้าน เนื้อหาวิชาบังคับ ด้านเนื้อหาวิชาเลือก ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการสอน และด้านการวัดผลและประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามกับตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหาร 60 คน ครูภาษาไทย 120 คน และนักเรียน 400 คน ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการและ ข้อเสนอแนะของผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนในด้านต่าง ๆ พบว่าในด้านการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน ผู้บริหารและนักเรียนต้องการให้ครูภาษาไทยสอนโดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้

โดยเฉพาะความต้องการของนักเรียนในด้านนี้นั้นนักเรียนต้องการให้ครูสอนโดยวิธีจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการอภิปราย โต้เถียง เล่นละคร และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกให้นักเรียนค้นคว้าด้วยตนเอง ในด้านสื่อการสอน ครูภาษาไทยต้องการให้มีการจัดทำสไลด์ ศูนย์การเรียน ประกอบบทเรียนไว้ให้ครูยืมใช้ และต้องการให้จัดทำแถบบันทึกเสียงอ่านทำนองเสนาะและแบบฝึกหัดวัดผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ให้มากขึ้น ส่วนนักเรียนต้องการให้ครูใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งใช้สื่อมวลชนประกอบการสอนภาษาไทย ด้านการวัดผลและประเมินผลผู้บริหารและครูต้องการให้มีการวัดผลการเรียนระหว่างภาคเพียงครั้งเดียว ส่วนนักเรียนต้องการให้ครูให้คะแนนวัดผลทักษะทั้ง 4 ด้านเท่าเทียมกัน ต้องการให้ครูใช้วิธีการต่าง ๆ ในการวัดผลและประเมินผล และต้องการมีส่วนร่วมในการประเมินผล สำหรับความต้องการและข้อเสนอแนะอื่น ๆ นั้นผู้บริหาร ครูภาษาไทย และนักเรียนต้องการให้จัดการสอนซ่อมเสริมอย่างถูกต้องตามหลักการ และจัดหาบทเรียนโปรแกรมมาใช้สำหรับนักเรียนที่ต้องเรียนซ่อมเสริม โดยเฉพาะความต้องการของนักเรียนในส่วนนี้ นักเรียนต้องการให้ครูภาษาไทยเป็นกันเองกับนักเรียน ทันสมัย มีความสามารถในการจัดกิจกรรม และเอาใจใส่สังเกตความเข้าใจ ความสนใจของนักเรียนทุกคนโดยไม่ลำเอียง

ปัทมา นุ่มศิริ (2528) ได้ศึกษาความคิดเห็นของหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย จำนวน 55 คน และครูภาษาไทย จำนวน 262 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อนำเสนอโปรแกรมการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการศึกษาพบว่า หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันในระดับมากเกี่ยวกับความสำคัญและความสัมพันธ์ของจริยธรรมต่อวิชาภาษาไทย การสอดแทรกจริยธรรมในการสอนเนื้อหาการใช้ภาษาวรรณคดี ส่วนการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนเนื้อหาหลักภาษาทั้งหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยและครูภาษาไทยเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย สำหรับวิธีการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยและครูภาษาไทยมีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากเกี่ยวกับการสอดแทรกจริยธรรมด้วยวิธีปลูกฝังจริยธรรม การสอดแทรกจริยธรรมโดยตรง และการสอดแทรกจริยธรรมตามสภาพการณ์

ส่วนความคิดเห็นในด้านปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการสอดแทรกจริยธรรมในการสอนภาษาไทย ทั้งหัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทยและครูภาษาไทยประสบปัญหาและอุปสรรคในข้อ ครูภาษาไทยไม่เห็นความสำคัญของจริยธรรม น้อยที่สุด

ชาตรี เจียรวัฒนะ (2531) ได้ศึกษาถึงพฤติกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมผลสำเร็จในการเรียนวิทยาศาสตร์การรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์สูง จำนวน 283 คน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ที่เป็นตัวอย่างประชากรรับรู้ว่าการเรียนที่มีส่วนส่งเสริมการเรียนในระดับมากที่สุด คือ การตั้งใจเรียนเสมอ การติดตามเรื่องที่เรียนอย่างสม่ำเสมอ และการทำการบ้านด้วยตนเอง ส่วนพฤติกรรมการสอนของครูที่ตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่รับรู้ว่ามีส่วนส่งเสริมการเรียนในระดับมากที่สุด คือ การให้เนื้อหาที่ชัดเจน การเฉลยข้อสอบเพื่อให้นักเรียนรู้ข้อบกพร่องของตนเองทุกครั้ง การให้ทำการบ้านแบบฝึกหัดหรือแบบทดสอบเสมอ ครูที่มีความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนเสมอ ครูเข้าใจความรู้สึกและปัญหาของนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน ครูมีอารมณ์มั่นคง แก้ปัญหาโดยให้เหตุผล ใจกว้างและโอบอ้อมอารี

เชาว์ สุรินทร์ (2530) ได้ศึกษา "การเรียนการสอนภาษาไทย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียนในวิทยาลัยเทคนิค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนภาษาไทย หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2530 ตามการรับรู้ของครูภาษาไทยและนักเรียน ในด้านจุดมุ่งหมายวิชา เนื้อหาวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครูภาษาไทยในวิทยาลัยเทคนิค 108 คน นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 สาขาช่างอุตสาหกรรม จำนวน 2 สาขาช่างอุตสาหกรรม จำนวน 540 คน ผลการวิจัย พบว่า ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นด้วยมากกับจุดประสงค์ของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติในเรื่องการวัดและประเมินผลมาก แต่ในด้านสื่อการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูภาษาไทยและนักเรียนเห็นว่าการปฏิบัติน้อย ในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ครูภาษาไทยได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผลไว้ว่า ควรจัดอบรมหรือสัมมนาเพื่อให้ความรู้เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูภาษาไทยควรร่วมกันผลิตสื่อการเรียนการสอน ควรอบรมเพื่อให้ความรู้เรื่องการใช้และผลิตสื่อแก่ครู ครูควรใช้วิธีการวัดและประเมินผลหลาย ๆ วิธี ควรใช้ข้อสอบทั้งปรนัยและอัตนัย ควรวัดผลทุกครั้งเมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ควรแจ้งให้นักเรียนทราบ

ล่วงหน้าก่อนจะวัดและประเมินผล ควรจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เรื่องการวัดและประเมินผลแก่ ครูภาษาไทย ส่วนความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านจุดมุ่งหมาย ของวิชา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล คือ ครูภาษาไทยควรแจ้งจุดมุ่งหมายของวิชาให้นักเรียนทราบ ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ มากขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดขึ้นควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ควรส่งเสริมให้ นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ครูควรใช้สื่อการเรียนการสอนให้มากกว่าเดิม ควรเลือก สื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบทเรียน ควรใช้สื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจและทันสมัย ให้มาก ๆ เช่น วีดิทัศน์ ภาพยนตร์ สไลด์ ควรแจ้งให้นักเรียนทราบล่วงหน้าก่อนการวัดและ ประเมินผล ควรวัดและประเมินผลเมื่อจบบทเรียนแต่ละบท ควรกำหนดเวลาในการวัดและ ประเมินผลแต่ละครั้งให้เพียงพอ และควรวัดและประเมินผลหลายวิธีนอกเหนือจากการใช้แบบ สอบถาม

ฉวีวรรณ จารุวัฒนพันธ์ (2531) ศึกษา "องค์ประกอบที่มีผลต่อคุณภาพของการ เรียนการสอนวิชาภาษาไทยมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตจังหวัดชุมพร" วัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ปัญหา และอุปสรรคของการเรียนการสอนภาษาไทยที่มีผลกระทบต่อ คุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชุมพร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น ผู้อำนวยกา 6 คน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ 6 คน หัวหน้าหมวดวิชาภาษาไทย 6 คน ครูภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 18 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 90 คน ซึ่งได้จากการสุ่ม ตัวอย่างอย่างง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ สังเกตการสอนและการทำงานของครู ภาษาไทยและศึกษาเอกสารข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการจัดการเรียน การสอนวิชาภาษาไทยมีความแตกต่างกันตามสภาพของโรงเรียน ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ต้องการการ นิเทศเกี่ยวกับการสอนภาษาไทยให้มากขึ้น การบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียนและของหมวด วิชาภาษาไทย ใช้วิธีการประชุมแสดงความคิดเห็นและแบ่งงานให้รับผิดชอบ การวัดผลและ ประเมินผลวิชาภาษาไทย ปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนภาษาของนักเรียนค่อนข้างต่ำ เพราะครูภาษาไทยไม่มีการทดสอบพื้นฐานวิชาภาษาไทยของนักเรียนก่อนสอน ไม่มีการสอนซ่อม เสริมและไม่มีการจัดทำแผนการสอนซ่อมเสริมวิชาภาษาไทย ผู้บริหารโรงเรียนและนักเรียน เห็นว่า บุคลิกภาพของครูภาษาไทยและการปรับปรุงวิธีสอน จะมีผลต่อทัศนคติและผลสัมฤทธิ์ใน

การเรียนของนักเรียน นักเรียนมีความเห็นว่าผลการเรียนของนักเรียนจะดีถ้าครูภาษาไทย
สอนและอธิบายให้นักเรียนเข้าใจอย่างละเอียด ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน ให้นักเรียนได้ทำ
แบบฝึกหัดบ้าง มีวีซีดีสอนที่ดี เอาใจใส่นักเรียนให้ทั่วถึง หาความรู้พิเศษอื่น ๆ มาให้นักเรียน
ใช้เกมและกิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนบ้าง สอนให้เต็มเวลา ตั้งใจสอน มีอารมณ์ขัน เป็นต้น

สมชาย สำเนียงงาม (2532) ศึกษา "ปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชา
ภาษาไทย ตามการรับรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขตการศึกษา 6 มีวัตถุประสงค์
เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทย ตามการรับรู้ของนักเรียนระดับ
มัธยมศึกษาตอนต้น ในด้านครูผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านหนังสือเรียน ด้านการจัดกิจกรรมการสอน
ด้านสื่อการสอน ด้านการประเมินผล และด้านสภาพแวดล้อม โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่างประชากรนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 455 คน
ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนรับรู้ว่าเป็นปัจจัยทุกด้านเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียนมาก
ปัจจัยในด้านครูผู้สอนที่นักเรียนรับรู้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจมากที่สุด คือ ครูผู้สอนมีความรู้
ในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยในด้านครูผู้สอนที่มีผลต่อความสนใจมากที่สุด คือ ครูผู้สอนที่มีเสียง
ดังฟังชัด ครูผู้สอนที่สามารถใช้การสื่อสารได้เหมาะกับวัยของนักเรียน ฟังเข้าใจง่าย และครู
ผู้สอนที่มีความยุติธรรม ในด้านการจัดกิจกรรมการสอน ปัจจัยที่นักเรียนรับรู้ว่ามีผลต่อความสนใจ
มากที่สุด คือ การบรรยายโดยครูผู้สอน การสาธิตโดยครูผู้สอนแล้วให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เช่น การอ่าน
ทำนองเสนาะ การร้องเพลงพื้นบ้าน ฯลฯ การฝึกปฏิบัติเป็นกลุ่มเช่นร่วมกันอภิปราย การประชุม
กลุ่มย่อย ฯลฯ การมอบหมายงานให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่ม ด้านสื่อการสอน ปัจจัยข้อที่
นักเรียนรับรู้ว่ามีผลต่อความสนใจมากที่สุด คือ รูปภาพที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียน เช่น ภาพสถานที่
สำคัญ ภาพบุคคลสำคัญ ฯลฯ แผนภูมิที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียน เช่น แผนภูมิกลอนสุภาพ แผนภูมิ
แบบฟอร์มจดหมายลาป่วย ฯลฯ และแผ่นเสียงหรือเทปการอ่านทำนองเสนาะหรือเพลงที่ใช้
ประกอบการสอน ด้านการประเมินผลปัจจัยที่นักเรียนรับรู้ว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจมากที่สุด
คือ การให้คะแนนจากผลงานที่ได้รับมอบหมาย เช่น แบบฝึกหัด รายงาน ฯลฯ การให้คะแนนจาก
การทำงานส่งทุกครั้ง และการใช้คำถามถามนักเรียนระหว่างการเรียนการสอน ส่วนการกำหนด
ให้มีการทดสอบย่อยโดยไม่บอกล่วงหน้าเป็นบางชั่วโมงเป็นปัจจัยที่นักเรียนรับรู้ว่ามีผลต่อความสนใจ
น้อย

ชินะพัฒน์ ชื่นแค้น (2528) ได้ศึกษา "แนวโน้มของหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในช่วงพุทธศักราช 2530-2540 จากความคิดเห็นของกลุ่ม ตัวอย่างผู้เชี่ยวชาญการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา จำนวน 20 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟาย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้ม ของการเรียนการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน แนวโน้มที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ ลักษณะการเรียนการสอนจะเน้นการทำงานเป็นกลุ่ม จะเน้นการ เรียนจากสิ่งคมและสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวัน จะใช้วิธีสอนหลายวิธีกลมกลืนกันไปในบางโอกาส และเลือกใช้เพียงบางวิธีในบางโอกาส ด้านสื่อการสอนภาษาไทย หนังสือเรียนมีแนวโน้มเป็น ไปได้มากที่สุดที่จะมีเนื้อหาตรงจุดประสงค์ของหลักสูตร มีความถูกต้องของตัวสะกดการันต์ และ มีการสร้างบทเรียนขึ้นให้ตรงกับจุดประสงค์ของหลักสูตร ส่วนสื่อการสอนอื่น ๆ มีแนวโน้มเป็น ไปได้มากที่สุดจะให้หนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนต่าง ๆ ให้หนังสืออ่านประกอบ หนังสือประกอบการ ค้นคว้า และหนังสือส่งเสริมการอ่าน ด้านการประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยมีแนวโน้ม จะเป็นไปได้มากที่สุดที่จุดประสงค์ของการประเมินผลจะเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เพื่อ วัดความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถในการนำไปใช้และทักษะทางภาษา และเพื่อวัดความ สามารถในการใช้ภาษาไทย ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการตีความ และความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม ส่วนวิธีการและเครื่องมือในการประเมินผลมีแนวโน้ม จะเป็นไปได้มากกว่าจะมีการใช้วิธีการและเครื่องมือหลาย ๆ แบบ เพื่อวัดได้ตรงตามจุดประสงค์ ทุก ๆ ข้อ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผลมีแนวโน้มที่จะเป็นไปได้มากกว่าจะเป็นแบบอิงเกณฑ์วัดตาม จุดประสงค์

เศารันลิน วรณศิริ (2528) ศึกษา "แนวโน้มของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา แนวโน้มในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาใน โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จากตัวอย่างประชากรผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย จำนวน 22 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามโดยใช้เทคนิคเดลฟาย และเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ ปัจจุบันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยจากตัวอย่างประชากรครูภาษาไทยที่สอน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ด้วยแบบสอบถามอีกชุดหนึ่ง ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญด้าน

ภาษาไทยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นใน พ.ศ. 2538 สอดคล้องกันในระดับมากที่สุด ในส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนนั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทยมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ใช้หลักการฝึกปฏิบัติจริง มีการวางแผนกิจกรรมล่วงหน้า มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เป็นกิจกรรมที่เหมาะสม ประหยัดและเกิดประโยชน์ ฝึกให้มีความรับผิดชอบ ควรจัดทำคู่มือครูหรือแนะแนวทางการจัดนำกระบวนการกลุ่มมาใช้ฝึกกิจกรรมทักษะทางภาษา คือ การพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน เพราะเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตาม ควรเป็นกิจกรรมที่ฝึก - การวิเคราะห์วิจารณ์ เน้นความเป็นประชาธิปไตย และฝึกการแก้ปัญหาในสถานการณ์จำลอง ให้นักเรียนค้นหาวิธีการและคำตอบด้วยตนเอง

สรุปลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศเป็นงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอน และสภาพการใช้หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบัน (ฉบับพุทธศักราช 2521 และ 2524) ศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรในอนาคต ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะ และสมรรถภาพของครูที่พึงปรารถนา รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจในการเรียน ของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

โทมัส อาร์ วอทรูบา และ เพนนี่ แอล ไรท์ (Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, 1975 : 653-662) ได้วิจัยเรื่อง วิธีพัฒนาเครื่องมือประเมินครู (How to Develop a Teacher-Rating Instrument) เพื่อศึกษาวิธีการในการพัฒนาปรับปรุง เครื่องมือประเมินการสอนของครู โดยสร้างแบบประเมินครูแล้วนำไปให้นักศึกษา 60 คน ศึกษาราย 10 คน และผู้บริหารสถาบันศึกษา 4 คน พิจารณาเพื่อให้บอกเกณฑ์ในการแยกประเภท เพื่อประเมินประสิทธิภาพการสอนและจัดลำดับข้อกระทงพฤติกรรมออกเป็นพวก ๆ คือ สำคัญที่สุด สำคัญปานกลาง และสำคัญน้อยที่สุด ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสามกลุ่มแยกข้อกระทง

พฤติกรรมออกเป็น 6 ประเภท คือ 1. ทักษะคิดต่อนักศึกษา 2. การเสนอบทเรียน 3. ลักษณะส่วนตัว 4. บรรยากาศในห้องเรียน 5. กลไกในรายวิชา และ 6. ทักษะคิดต่อวิชา และมีความเห็นว่า คุณลักษณะหรือพฤติกรรมของครูที่สำคัญ 9 อันดับแรก คือ 1. การให้ความรู้ในเนื้อหาวิชาอย่างกว้างขวาง ถูกต้อง ทันสมัย 2. กระตุ้นหรือส่งเสริมให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น 3. มีความกระตือรือร้นเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา 4. ส่งเสริมการสื่อสารแบบปลายเปิด 5. อธิบายแนวคิดเชิงนามธรรมและทฤษฎีต่าง ๆ อย่างชัดเจน 6. ยกตัวอย่างประกอบใช้การเปรียบเทียบและให้ข้อเท็จจริงเพื่อสนับสนุนแนวคิดต่าง ๆ 7. มีความยุติธรรมในการประเมินผล 8. เต็มใจให้ความช่วยเหลือนักศึกษาทั้งในและนอกเวลาเรียน 9. มีการสอนที่น่าสนใจมีชีวิตชีวา และพบว่าตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่ วิธีสอน อุปกรณ์การสอน บุคลิกภาพของครู บรรยากาศในห้องเรียน ทักษะคิดของผู้สอนต่อผู้เรียน และทักษะคิดของผู้สอนต่อวิชาที่สอน

ธอร์จ นองก์ เรเช (George Nkonge Reche, 1990 : 3046 A) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้อำนวยการและครูสอนนักศึกษาผู้ใหญ่ในเคนยาที่มีต่อความสามารถในการสอนของครูที่สอนนักศึกษาผู้ใหญ่ (Identification of Teaching Competencies of Adult Literacy Teachers as Perceived By the Supervisors and the Teacher of Adult Literacy in Kenya) โดยใช้แบบสอบถามถามความเห็นกลุ่มตัวอย่างผู้อำนวยการ 86 คน และครู 328 คน เกี่ยวกับสิ่งที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ครูสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัย ปรากฏว่าความสามารถต่อไปนี้ได้รับพิจารณาว่าเป็นความสามารถที่มีประสิทธิภาพ คือ ก. รู้กระจ่างในเรื่องต่าง ๆ เช่น การดูแลเด็ก และพัฒนาการของเด็ก ข. ทำระเบียบประวัติเด็กนักเรียน ค. ทำและใช้แผนการสอน ง. มีความมั่นใจทั้งในและนอกห้องเรียน จ. ไม่เข้าห้องเรียนช้า ฉ. สามารถทำงานร่วมกับผู้นำชุมชนและข้าราชการได้ ช. สามารถบอกความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กได้ ซ. สอนนักเรียนในระดับที่นักเรียนเข้าใจได้ และ ฅ. กระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมในระหว่างกระบวนการสอน

ลอเรตตา มาเรีย เฮาเซอร์ (Loretta Meria Hauser, 1991 : 791 A) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาระดับวิทยาลัยที่มีต่อครูในเรื่องความสำคัญของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักศึกษา (College student perceptions of the importance of teacher influence on student learning) จุดประสงค์หลักของการวิจัยนี้ต้องการ

ศึกษาลักษณะของครูที่มีอิทธิพลต่อนักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนเต็มเวลาในวิทยาลัย ผลการสำรวจ โดยใช้การสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาจากการที่ได้เรียนกับครูในห้องเรียนทุกวัน และจากการที่ได้พบครูนอกห้องเรียน พบว่า นักศึกษาแบ่งครูออกเป็น 3 ประเภท คือ 1. ประเภทเอาใจใส่นักศึกษา 2. ประเภทเฉย ๆ หรือเป็นกลาง และ 3. ประเภทไม่สนใจนักศึกษา และมีความคิดเห็นต่อครูทั้ง 3 ประเภท ดังนี้ ครูที่เอาใจใส่นักศึกษา คือ ครูที่เตรียมสภาพแวดล้อมให้สนับสนุนการเรียนรู้ หาโอกาสที่จะให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการกระทำอย่างอื่น พฤติกรรมของครูที่เอาใจใส่นักศึกษานี้มีผลให้นักศึกษาเกิดแรงจูงใจ และเกิดการพัฒนารับรู้ด้วยตัวของเขาเอง ครูประเภทเป็นกลาง คือ ครูที่กระตือรือร้นในการสอนเพียงเล็กน้อย และสนใจต่อความสำเร็จในการเรียนของนักศึกษาเพียงเล็กน้อย นักศึกษาไม่อาจเรียนกับครูประเภทนี้ ครูประเภทที่ 3 คือ ครูที่ไม่คำนึงถึงความรู้สึกของนักศึกษา และไม่หาโอกาสที่จะศึกษาว่านักศึกษากำลังคิดอะไรหรืออาจจะพูดอะไร นักศึกษารู้สึกต่อต้านเกลียดชัง และสูญเสียความเชื่อมั่นในตนเองจากการเรียนกับครูประเภทนี้

โจเซฟ อี กริช และ แฟรงค์ คอสติน (Joseph E. Grush and Frank Costin, 1975 : 55-56) ได้วิจัยเรื่อง นักศึกษาในฐานะผู้วิภาคของกระบวนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายในการวิจัยข้อหนึ่งว่า เพื่อศึกษาว่าพฤติกรรมและบุคลิกภาพของครูเช่นไรที่นักศึกษารับรู้ว่าเป็นสิ่งสำคัญต่อการสอนที่มีประสิทธิภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้กลุ่มตัวอย่างนักศึกษาทั้งชายและหญิง จำนวน 1,378 คน ประเมินแบบวัดและตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับบุคลิกภาพของครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาได้ระบุบุคลิกภาพที่สำคัญของการเป็นครูที่ดีไว้ดังนี้ คือ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความเป็นผู้นำที่กระตือรือร้น มีความกระตือรือร้นในการสอน มีศรัทธาและไว้วางใจในตัวนักศึกษา มีความอดทนและเข้าใจนักศึกษา ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการอธิบายเนื้อหา วัตถุประสงค์ของการสอน และให้คำแนะนำไปพร้อม ๆ กัน ให้ความเป็นกันเองกับนักศึกษา มีอารมณ์ขัน และกระตุ้นให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น

สรุปลักษณะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศเป็นงานที่ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือเพื่อประเมินการสอนของครู และศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูที่มีผลต่อการเรียนของนักเรียนในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศต่างประเทศ เห็นได้ว่าการศึกษาดังกล่าวถึงความต้องการหรือความปรารถนาของครูและนักเรียนเกี่ยวกับการสอน จะปรากฏผลในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะซึ่งเป็นข้อปลีกย่อยไม่ใช่จุดมุ่งหมายสำคัญของการวิจัย ทั้งที่พฤติกรรมการสอนของครูมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียนดังกล่าวไว้แต่ต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าน่าจะศึกษาถึงพฤติกรรมการสอนที่ดีที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับปรารถนาของครูและนักเรียน เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนยิ่งขึ้นต่อไป



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย